

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

ПОСТУП

Н. Манасирицький

Великого бажаєте!

ВИДАЄ РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ у ЛЬВОВІ

РІК II

ЛИСТОПАД
ГРУДЕНЬ

Ч. II—12

ЗМІСТ:

о. Др Й. Застирець: Памяти Дра Кліма Ганкевича . . .	269	В. Лімниченко: Манявський Скит	288
Й. Скруть: Ірландія . . .	270	О. Сиротинська: Думка . . .	290
Д. М. Горняткевич: Слідами нашої культури на землях Польщі	278	Ст. Конрад: Проклін сльозам!.. Не на день один... .	290 291
Д. Головецький: На філосо- фійні теми	280	П. Микитин: В зимі	291
З молоді ниви:		Переклади й переспіви:	
В. Лімниченко: Клонюсь . . .	284	З білоруських поетів	292
Мер'ям: Осіння мелодія . .	285	Під ясным прапором . . .	294
Ю. Редько: Царство Ночі . .	285	Зі студентського життя . .	298
Р. Ска-ський: В гору	287	Зі світа	308
Г. Костельник: Колись і тепер	287	Некрольоги	311
Р. Завадович: Гей, як тихо .	287	Рух-спортовий вісник . . .	312
		Надіслано до Редакції . . .	316

ПЕРЕДПЛАТА в р. 1922.

	на цілий рік	на $\frac{1}{2}$ року	на $\frac{1}{4}$ року	поодинокі ч.
Галичина	1320 мп.	750 мп.	—	130 мп.
Придн. Україна	20.000 гр.	10.000 гр.	5.000 гр.	1.700 гр.
Буковина	60 леїв	30 леїв	15 леїв	5 леїв
Чехо-Словаччина	40 ч. к.	20 ч. к.	12 ч. к.	4 ч. к.
Австрія	1.200 кор.	600 кор.	300 кор.	100 кор.
Югославія	35 дин.	18 дин.	9 дин.	3 дин.
Німеччина	150 н. м.	75 н. м.	50 н. м.	20 н. м.
Італія	18 лір	9 лір	3 лір	1 ліра
Швейцарія	20 фр.	12 фр.	6 фр.	2 фр.
Франція (й кольонії)	20 фр.	12 фр.	6 фр.	2 фр.
Англія (й кольонії)	1 ф. шт.	$\frac{1}{2}$ ф. шт.	50 цент.	—
Америка, Канада	2 дол.	1 дол.	—	—
Бразилія	4 мільр.	2 мільр.	1 мільр.	—

Передплату висилається в місцевій валюті на адресу:

ЧАСОПИС «ПОСТУП», ЖОВКВА

Умови передплати (також цілорічної) можуть бути змінені, якщо зміняться валютні відносини.

Адреса Редакції і Адміністрації: **ЛЬВІВ, ДОМІНІКАНСЬКА ч. 11**

П О З І Р!

1. Передплата з конечности підвищена.
2. Просимо П. Т. передплатників прислати зараз надвишку і вирівнати свої залеглости. До цієї послілки долучаємо пригадки і найблизше число висилаємо лише тим, що свої зобов'язання вирівнали.
3. Всякі знижки з цим випуском устать.

Адміністрація.

В Ж Е В И Й Ш О В

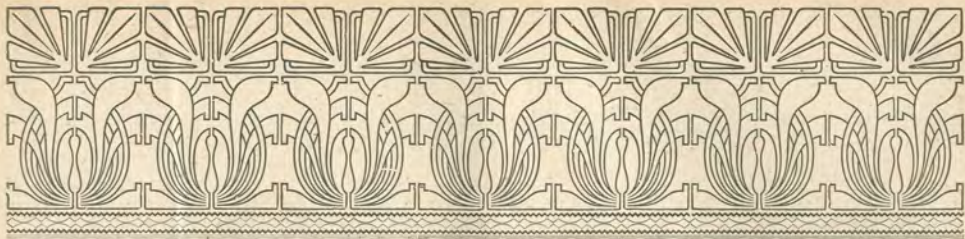
I-ший і II-гий річник „Поступу“ в оправі

$\frac{1}{2}$ полотна, з золотим витиском на хребті. Ціна виносить 3.000 мп.; поштове 200 мп.; за кордоном: 10 чк.; 1 долар.

Можемо відступити

поодинокі числа „Поступу“ з р. 1921. (крім 5-го), в ціні по 130 мп. + 20 мп. на поштове. — Число 2 — 3 (з 1921) наново печатане. Коштує 260 мп. + на пошту 20 мп. Кождий з окрема випуск з 1921 р. становить цілість і має й без других випусків свою вартість.

Адм. «Поступу».

о. проф. д-р Йосиф Застирець

Памяти Д-ра Клима Ганкевича

Румунські часописи звістили, що сеніор української громади на Буковині Клим Ганкевич витав недавно тому папського нунція, який обіздив Румунію і нашу, не свою Буковину. Здається мені, що ліпшого репрезентанта не могла вибрати Зелена Буковина на прийняття нунція.

В часі моєї професорської праці мав я нагоду пізнати ближче ту незвичайну людину, яка зробила на мене вражіння Сократа-Сковороди. Клим Ганкевич вийшов зі священничої родини з усіма традиціями для праці, для народу і Церкви. Вибрав собі звання філософа з метою прослідити філософію української нації і для неї працювати. Працею добився становища університетського професора на німецьким університеті в Чернівцях. Славно викладав глибини людської думки-філософію. Між чужими почувався не свій, а відносини чужого університету справляли йому, як великому укр. філософови, різного рода прикrostи. Тож зрікся катедри і подібно як Сковорода став учителювати по приватних хуторах у цілій Галичині, Буковині та здаєсь і за границею. Як такого вчителя пізнав я його, коли привозив до львівських гімназій своїх учеників, мимоходом кажучи найгарніших учеників, яких мені доводилося питати, причім оказували глибоко-етичні черти характеру, які впоїв їм їхній учитель. Для приміру: Питав я одного його ученика, що здавав іспит до VII. гімн. класи. Ученьк призабув одну квестію з географії. Я післав його принести з салі географічні підручники, де чекали його родичі і де був пан Клим Ганкевич. Ученьк вернув по довším часі, але відповіди не знав. На моє питання: Чому ти не заглянув до книжки, відповів: Дежби я, ученьк професора Ганкевича, відважився при іспиті обдурити екзамінатора!

Докладну аналізу його філософічної системи полишаю спеціалістам стислої філософії. Ту скажу, що цей 82-літний, чести достойний наш учений і філософ належить до найстарших і найліпших наших філософів, що в супереч нашим літературним течіям, займив окреме, погідне, оптимістичне становище.

Дня 2. грудня припадає 55-літний докторський ювілей, а також його наукових філософічних праць, бо саме 1863 р. докторизувався він на львівським університеті і в тім самім році появилася в «Правді» його перша розвідка п. заг. «Кілька мислей з філософії». Рідко кому з наших письменників судилося дожити такого ювілею в такім віку, але на жаль при таких обставинах, що той Нестор філософії в Галичині мусить тепер в біді і холоді працювати в девятім десятилітті свого життя на «хліб насущний».

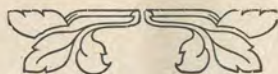
Важніші його праці є: »Grundzüge der slavischen Philosophie,« що дочекалися двох видань. Написав також: »Нарис психології«, »Систем голосоударень в языках: санскритским, грецким і малоруським«, »Über die Betonung im Kleinrussischen« (в »Archiv für slavische Philologie« — Яріча), »Über die Volksphilosophie der Kleinrussen« (в Сахер-Мозоха місячнику »Aus der Höhe«). Дальше йдуть праці: »Orientalische Elemente in der slavischen Volksdichtung«, »Історія і критика матеріалізму і дарвінізму,« »Реалізм в літературі і штуці і границі его управління«.

Крім того написав сотки чи тисячі різних рецензій в преріжних українських і німецьких наукових часописах.

Яка шкода, що той великий наш філософ і любий ювілят не міг працювати при сприяючих обставинах і незалежності нашої України в наших університеті, де мавби забезпечене життя і не потребувавби коротати свій вік на мандрівнім учителюванні. А кілька чудових думок, кілько глибоко-політичних тез тільки тому не перейшли і не могли перейти в книжку...

Ми вдячні йому за його студії про народню філософію України, яку він вивів з її красою перед Європу і кличемо йому з його ювілеем: »Omnia fausta ac prospera!«

Львів, 20 падолиста 1922 р.

Й. Скрутень

Ірландія

(Докінчення)

Становище Ірландії на початку світової кризи було проблематичне: або піти рука в руку англійському уряду і стати в боевій лінії, або відказатися від військових чинитьб, рішаючись на всякі можливості, або вкінці стати в англійські ряди, але без ентузіазму і чекати, який оборот візьме війна й англійська політика. Не треба було довго ждати, щоби зорієнтуватись і розв'язати загадочне положення. Дня 3. серпня 1914 р. Sir Edward Grey сповістив світові рішення британського уряду — на світовий гуркіт війни відповісти з оружжам у руках. Велика Британія, запевняв міністер, малаб обстоювати свої зобов'язання не тільки супроти союзників, але й зглядом приятелів. Ірландія ликувала. Треба було використати хвилю й, як вірно солідаризуючі з правительственною Англією, піти разом війною. Думала отже тим способом досягнути повне Home Rule.

Таку думку заступала урядова ірландська партія націоналістів. Їх провідник Mr. John Redmond докладав усякого старання, щоби змобілізувати Ірландців, а в урядовій заяві жертвував урядови сили Ірландії аж до останнього жовніра. Так отже притихла наразі віковична ворожнеча, пустились на часок у непамять самостійницькі змагання, а англійський уряд мав основу думати, що ятряча рана посестри зі зеленого острова стала засклеплюватися. 18. вересня 1914 р. підписав король, прийнятій палатою 25. мая 1914, проект самоврядування, однак у життя мав він увійти аж по війні.

Крім цієї багато говорячої, умовини (цебто, що самоврядування дістанеться Ірландії шойно після війни), прилучилось іще дещо до того, щоб поважно заквестіонувати щирість англійської політики супротив Ірландців. Оце Asquith виговорив від себе, що ніколи силою не буде налягатися на Ульстер, щоб він погодився на прийняття білля, котрий не бувби по його нутру. Значить, на випадок спротиву зі сторони англо-філів-Ульстерців, відкинеться, хочби навіть уже затверджений, Home Rule і на це нема ради. Ясне було, що й тепер ворохобний Ульстер побідив, втішаючись впливом над цілою ірландською суспільністю, якої на ділі Ульстер був незначною частиною, а передовсім над тими націоналістами, що саме приймали так загадочний Home Rule.

Та мимо цього несправедливого і брехливого акту Ірландія відгукнулася нечуванним відрухом на заклик Джона Redmond'a. В році 1916 вже 200.000 Ірландців служило в англійським війську. Очевидно, ніщо инше тільки кращі сподівання запалили таку охоту до воєнного діла; тільки надія на одержання автономії запрягла шляхотних Ірландців у боеве тягло поруч свого відвічного ворога. А він, той ворог, що сповидно видавав себе за приятеля, серцем і душею оставав ворогом. Показалось небавком, що хитрий Англієць обманив бідних Ірландців. Майже від початку війни глядів на них, як на непевний елемент, як на підозрілий народ. War Office не узнавав ірландських охотників за окремі групи, якими можна з довірям вислугуватись, хоч цієї поведінки не прикладав до ульстерських зятяженців. Деблінському католицькому університетови не дозволено творити swojego начальства, хоч рівночасно Trinity College й університет у Belfast'і не підлягав такому наказови. Ірландські полки боролись як звичайні англійські рядовики, без ніякого відзначення, бо це, мовляв, ірландські охотники. А кілька разів було й так, що цих добровольців приділювано в перші ряди тільки на це, щоб більше і скорше їх змасакрувати?! Про якінебудь заслуги, про мужество й войовничість Ірландців нема що й питати Англієця. »Цього в них не було,« скаже вам сердито.

Не краще було в запілля, не кращі були відносини до батьків і матерей цих ідейних охотників. Були випадки, котрі слід назватиби жорстокістю і варварством супроти безборонних. Так пр. зведеніла юрба міста Liverpool пірвала раз понад 300 Ірландців-католиків, щоби вивезти їх як емігрантів до Америки тому лише, що вони не вступили до війська. Єпископ з Limerick заложив протест, але він не розбрав англійської політики, котрою заволоділи сторонники Ульстера. Між тим повірено навіть судейський уряд на ірландській області заїлому противникови всякого національного змагання, І. А. Campbell'ови.

Тепер ртже показалось, як фатальний був вибір націоналістів, а передусім провідника J. Redmond'a. Очевидно, поразка їх політики не тільки, що викликала недовіря, але що найважніше стала знаменитою нагодою для противних партій, щоби використати її для своїх цілей. До числа тих, що від першої хвилі не послухали заклику Redmonda, прилучилась значна кількість його власних добровольців. Коли в маю 1915 р. увійшов у склад уряду Sir Едвард Carson, прозваний »злим духом« у політиці Англії супротив Ірландії, тоді всім стало ясне, що на правду англійський уряд не думає про ірландський Home Rule. Redmond († 14/III 1918) стратив значіння, а зате горою були непримиримі шіннфейни і радикальніша вже тепер гаеліська Ліга, під проводом J. Mac Neill'a. Не було тепер цієї чи іншої партії, не було двох думок, бо коли треба ратувати загрожену батьківщину і заткати рот впертому і жорстокому її ворогові, так цього не сміє бути. Надходили навіть голоси з далекої Аме-

рики, де живе 14% Ірландців, що завзивали до народного зриву. Так усі подали собі руки і порішили виставити своє національне військо, щоби боронити вітчину, ставити опір дальшому побореві до англійського війська, і щоби за всяку ціну зліквідувати Dublin Castle.

Тож і почали громадити військо для проголошеної зеленої республіки. Робили це зовсім явно, не криючись зі своїми намірами. Ірйський патріот, Sir Roger Casement, використовуючи свої впливи за кордоном, збирав охотників по краях ворожих Англії і сильно агітував проти її поборів. Кольоніяльна, а передусім американська ірляндська преса, розвинула теж велику агітацію і накликувала до местної відплати.

Але й Dublin Castle не мовчав. Наново почав примінювати свої репресійні методи. Обмежено з черги свободу слова і преси, а перші, що впали жертвою були органи шіннфейнів й краєві щоденники; американським часописам відібрано дебіт. За тим прийшов заказ привозу зброї й амуніції, а по краю перозміщувано сильні відділи війська. Однак і цей виїмковий стан не лякав ірляндських патріотів і не міг звязати рук жиючої, свідомої нації. Мимо заказів і терору — робили своє. Закрито пр. сьогодні часопис, так зараз другої днини появилвся він під иншим титулом. Здемонтовано в якійсь печатні машини, так на їх місце зараз закладано другі. Поарештовано найбільш «небезпечних», а по них приходили інші і т. д. Що більше! Чим більше лютився і шалів ворог, тим більше свідомости й енергії діставалося переслідуваням. Серед тих найтяжших хвилин зродилась навіть думка збройного виступу. Всі корпуси Irish Volunteers'ів у англійським війську, були готові піти за волею народа, як тільки почнеться повстання. Крім них чекали на ту хвилю повстанчі відділи, зорганізовані на прихапці по цілім краю, котрий, попри переслідування, двигав іще тепер страшне марево голоду.

Провід обняли палкі ідеалісти, між якими були теж шіннфейни, а початок повстання визначено на великодний понеділок, 24. цвітня 1916 року. До берегів рідної країни причалив Casement, з наміром взяти чинну участь у повстанню, але його приарештовано і запроторено в тюрму. Без нього отже почали повстання і 24. IV. занято Dublin. Повсталла боротьба, в якій повстанці трималися знаменито, але що решта краю не дописала як слід, тож по 8 днівній завзятій борні мусіли піддатися. Провідників віддано під военний суд і розстріляно, а в'язненого R. Casement'a, для більшого постраху, покарано шибеницею, 3. серпня т. р.

Колиб спитати про причину невдачі, то треба відповісти, що винні тому провідники, котрі не найшли способу спитати загалу, чи пора вже станути до збройної розправи. Не було розважної підготовки і спільної волі всіх людських партій. Навіть загал шіннфейнів перестерігав, що ще не час на військові кроки, бо тільки терпелива і холонокровна видержка зі сторони люду ослабить противника. Але незначна кількість палких молодців, здебільша републиканської партії, обійшла цей практичний голос і пірвалась до зриву, котрий не удався.

І хто як хто, то ніколи ірляндська суспільність, не кинула камінем на тих, що з добрим наміром пірвались добувати кращу долю. Великодня невдача, а передусім страшні, смертні жертви її справників, дзвінким гоном облетіли цілий край, до глибини стрясли патріотичною душею кожного Ірляндця, а чоло тих борців прикрасило ідеальне сяйво посвяти і героїства. Сьогодні не знайдеться ні одна ірйська дитина, котрої уста з піетизмом не вимовлялиб імен: Clarke, Connolly, Mac Donagh, Pearse, J. Plunkett, Casement і и. Хоч нові знущання, тюрми, засуди смерті, карні експедиції спали на цілий край, мимо цього народ прийняв їх як пращальний дарунок і посмертний спадок від тих, що горячо той народ

любили. Їх смерть наново пригадала народови справу, якої вирішенню вони служили, пригадала ціль, якої вони не досягнули, але своєю смертю, як заповітом, благали-просили, щоб народ її досягнув.

Так справді народ зрозумів мову тих небіжчиків і став продовжати здійснення їх плану: вибороти повну свободу своїй країні. Непопулярні до тепер шіннфейни раптом мали за собою цілий острів. Їх непримирима політика, яку зачали управляти, то лякала то дразнила англійський уряд, що хапався, пробуючи, нестійних метод. Перемагала давна, нелюдська метода терору, яку підтримували ликуючі Ульстерці. В краю запроваджено військовий заряд, а в цвітні 1918 р. проголошено обов'язкову службу в війську. Всі народні організації закрито. Колиж у падолисті 1918 р., перед самими виборами, Льюїс Джордж приобіцяв партії консерватистів поділити Ірландію, тоді народний рух прибрав страшні розміри. Приписати це треба справності шіннфейнів, котрі потрапили в короткім часі цілу Ірландію взяти в свої руки. Крім того при виборах вибороли для себе 70 мандатів, а маючи за собою цілу суспільність, почали доцільну опозицію. Англійський парламент бойкотували, а зате сильно піддержували права своєї республіки, котра, як пригадуємо собі, сама проголосила себе на передодні великої невдачі 1916 року. Приймаючи її існування як факт доконаний, вибрали de Valera на її президента, проголосили його вибір, піднесли податки, розписали позичку, видали і поширили судові присуди, поставили острє домагання припустити їх заступника на мировий конгрес і прийняти їх у союз народів. Англійський уряд стратив рівновагу, а з нею розважність і второпність, через що тільки прискіпшив кризу наступаючих літ. Приміювані ним безоглядні методи супротив ірландського населення викликували ще більші безоглядності в шіннфейнів супротив Англіїців. Однак треба зробити увагу, яку робить автор статті «*Il sorgere del nuovo Stato libero irlandese*»¹⁾, котрою послуговуюся, що в шіннфейнів «були це личні акти, а не метода їх програми; впрочім, підчас панування терору неможливою є річчу надіятися, щоби завсіди і всі послуговувалися методами чесної війни». Крім цього й єпископи однодушно нап'ятовували злочини і політичні морди, яких допускались їх вірні, хоч не завсіди їх голос находив послух. Значить, надужиття були по обох сторонах, тому що кожний з противників старався знищити другого. Однак нема сумніву, що надужиття зі сторони англійської переходили межі. Проти них заявили навіть визначні державні мужі як: Asquith, H. Belloc, R. Cecil, Haldane, Henderson, Grey, Gladstone, Ph. Gibbs, Morley і и.

В лютім 1920 р. внісено новий проєкт про Home Rule. Він творив два віддільні парламенти і міністерства, цебто для південної Ірландії і для шістьох графств Ульстера. Дальше говорилося в ньому, що обом тілам прислугоє право зєдинення. Була це на речі тільки пуста фразеологія, бо Ульстер навіть не мріяв про злуку. Замість спільної ірландської ради покликано два автономні сенати, із гори назначеними членами. Становили вони гейби дві вищі палати, на зразок англійський. Самостійною являється Ірландія в сільським і ліснім господарстві, в рудокопах, в справах фабричних, виховавчих, мешкальних і гігієнічних. До державної каси платить річно 60 мільонів фунтів шт., а в англійській палаті Общин застерігається Ірландії 42 мандати. Вкінці новий проєкт постановляв, що містокороль й англійський парламент такої остають при своїй власті над Ірландією, цебто її начальними зверхниками. Безперечно, Ірландці й не думали приймати заповідний білл. Minimum їх жадання було само-

¹⁾ Гл. Civ. Catt., 1922. II. 129.

врядування на взір кольоній і то для цілої, неподільної країни. Тож знова почалися торги і ворожнеча. Внескодавці проекту зміряли до чим-скорішого його затвердження, думаючи тим способом злагіднити відносини. І коли ульстерська партія заявила за ним, так у короткім часі предложено його королеви, а цей затвердив його 28. грудня 1920 року. Зараз 21. січня 1921 ірляндські збори проголосили свою незалежність, тзв. Dail Eireann. В практиці творили вони уряд не поруч другого, але в лоні вже існуючого уряду і тому не оминали дальшої боротьби. Місцева адміністрація переходила з рук до рук шіннфейнів, поминаючи британські влади, начеб їх не було. Виглядало, що ціла південна Ірляндія стремить недвозначно до іншої форми правління з тою свідомістю, що чейже колись її одержить.

Та свідомість скріпилась ще більше, коли в цвітні 1921 р. назначено для Ірляндії першого католика на містокороля. Був ним лорд Talbot. Рівночасно між-ародне становище Англії, після версальського договору, було таке, що віщуло добром. Симпатії цілого культурного світа, якими тішився англійський уряд, не дозволяли йому тепер на безоглядність у відношенню до визвольного руху поневоленої Ірляндії. Між населенням пішов клич: піти на угоду, миритися! Так віджила знова сильна угодова ірляндська партія з М. Коллінсом і А. Гріффітом на чолі. Однак і давна партія непримиримих, із де Валерою, не стратила ще свого впливу і значіння. Овсім, вона, як перша, заступала народ. Тому до неї звернувся Льюїс Джордж у справі переговорів. Переговори почались, але де Валера станув у великій опозиції. Аж коли в допомогу Льюїс Джорджу прийшла угодова ірляндська партія, Англія й Ірляндія підписали 6. грудня 1921 р. славний мировий договір.

Оттак скінчилась остання дія цієї кровавої драми, що через тільки століть розгрівалася на землях Ірляндії.

Вістка про підписання договору скоренько дісталася до довго поневоленого народу і він прийняв її з ентузіазмом. Так про це оповідає наочний свідок, проф. Рожер Шовіре:¹⁾ «Я був у Дебліні того дня, коли там стали звісні статті договору і можу посвідчити, що їх прийнято з загальним вдоволенням, навіть з радістю. В такім настрою наступило 19. грудня отворення сесії Dail Eireann, який 8. січня 1922 ухвалив договір.» Далі представляє цейже свідок перебіг сесії, на котрій ратифіковано договір. «За прийняттям, каже він, говорили Гріффітс, який підкреслював осягнення фінансової, воєнної і правної автономії, Мак Кеон, що промовляв в імени армії, вояк, що вийшов з Mountjon, де мав бути страчений, щоби зайняти своє місце в Dail, Коллінс, що радив брати наразі те, що дають, аби завтра здобути все, та інші. Їм опонував де Валера, в якого словах грав ще відгомонам той містичний запал, який ось вже пять літ як зірвав на ноги і підтримував шіннфейнів у їх боротьбі. Лише повна незалежність Ірляндії може усунути спір між обома народами. Вона її не дістала?... Добре, зірвім переговори! — Куди це нас заведе? Все одно! Ратуймо нашу ідею! Аджеж все ще можна, коли не битися з успіхом, то бодай вмерти!... Такий був хід його думок, і його прихильники йому вторували».

Хоч невеличкий часок ділить нас від цієї хвилі, то однак можна сказати, що грудневий договір, враз із його ратифікацією, належить уже до історії і вона має про них свій осуд. Тих кільканацять місяців, у яких практично випробовано договір й за ним ідучі послідовности, подали аж надто ясно їх критику. Ось вона.

¹⁾ Л. Н. Вістник, LXXVII (1922) 158 сл.

Як памятаємо, льондонський договір давав Ірляндії великі користи. Вже саме визнання »Свобідної Ірляндської Держави,« це успіх першорядної і засадничої ваги, а рівночасно правний адв'т на будучність. Зокрема можливість власного виховання, яке між іншими признається Ірляндії мировим пактом, це морально певний шлях до повної самостійності, може вже навіть у часах слідуемого потомства, за життя власних дітей. Бож через власне виховання — серце і душа, розум і воля всього молодого покоління дістались у їх руки, і всі, що йому піддадуться, будуть виховані на ірляндських засадах і для ірляндських ідеалів. Вкінці й інші користи, які безпосередно чи посередно в'яжуться з договором, мають своє значіння і вартість.

Однак чи не більші заходять ту труднощі, чи не насувають нових, грізних страхів з огляду на будучність?

Найперше текст договору мав багато неясностей. Залишено подати джерело, з якого Ірляндці виводять свої права. Ним є національна окремішність, яка силою природи домагається повної свободи і розпорядимости собою після свого схочу. А буква договору майстерно залишає це джерело на боці і ніщо не говорить про признання Ірляндії незалежною нацією. Далі, не знати хто скликає південно-ірляндський парламент і чи буде він твором англійського густу, чи ірляндською партизанткою... Вкінці не усувається небезпека поділу етнографічної Ірляндії через те, що за Ульстером залишається право зєдинення або ні. Кожної отже хвилі гримасьний Ульстер може служити Англії за колоду, яку підставлялосяби »Свобідній Державі.«

По друге, мировий договір був використанням хвилі. Хоч не знати як ідеальна булаб якась нація, то хвилями приходить на неї стан перевтоми, зневіри в власні сили, у якім ризикується зі своїх найкращих ідеалів і бажань. Впрочім юрба не здібна до безперервних жертв і ніяка нація не може складатись із самих героїв.

Так було тепер із Ірляндцями. Кількалітня боротьба, до якої зірвався цілий край й яка пожерла тільки жертв, не дала ніяких виглядів на краще, а зате тільки виснажила їх до краю; ще більше як коли осталися вони у подавляючій меншості, без зброї, відтаті від світа; виринули нові партії, поділились думки між людом, марево голоду придавило духа, словом Ірляндці були втомлені, невідпорні і безнадійні, коли англійський уряд прийшов до них з миром у руках. Його прем'єр, Льюїс Джордж, тримав руку на живчику ірляндського життя й саме тепер уважав за відповідне використати хвилю. Відгрівали тут іще значну роль й англійські обставини й особисті вигляди прем'єра. Урядова коаліція була підмінована, кабінет Л. Джорджа в критичнім положенню, невдача в Каннах обухом вдарила в Л. Джорджівський престиж, отже чим скорше треба було те всьо ратувати. Адже найкраще вратується, коли вирішиться ірляндське питання. Так і Англія зискає на славі, так передусім Л. Джордж буде тим прем'єром, якому вдалося те, за чим надаремне побивалися 10 державних мужів перед ним.

Щоби отже добити свого і туюж хвилю доконче використати почалися переговори. Але якжеж дійти з ними кінця, коли його відсувається чимраз далі? На це знаменитим орудником є несерйозність і хитрунство. От і цього вхопились Англіїці, щоби діпняти своєї цілі, і тому, зовсім слушно можна, по третє, сказати, що договір був хитрий і несерйозний. Вистарчить спокійно перевірити його текст, а доглянеться в ньому брак засадничої основи, брак розумного переведення своєї думки і льогічної конструкції. Мається вражіння, що кожна стаття договору більше промовчує, як говорить; дарує не свою власність, але так,

що жадає її звороту; подає користь, але боїться, щоб не була за велика і всестороння... Наведений в горі проф. Р. Шовіре¹⁾ так про це виражається: Ірляндці приймали «по саксонськи зрадагований» договір, від якого віяло духом компромісу між протилежними інтересами, духом емпіризму та півмір, де ви даремно шукалиб якогось принципу, логічної або моральної конструкції».

Ще примір на несерйозність. На перемир'ю розходилося про усталення формули присяги Свобідній Державі і королеви. Уважаючи присягу за річ чесну, святу, котра дійсно зобов'язує, Ірляндці зголошували різні поправки і так проволікалися дебати без кінця. Зате Англії не брали її так серйозно. Вони готові були згодитися на якубуть, щоби тільки прийшло до згоди. Їм треба було присяги для правничої формальности, щоб на випадок повстання уважати Ірляндців за бунтівників.

Вкінці, треба й це зазначити, договір був накинений. При мировім столі засіли нерівні сили, і тому чомуждивуватися, що сильніші загнали слабших «у сліпу вулицю» і так накинули їм свою волю. 5 грудня, о год. 8:30, Л. Джордж подав Ірляндцям ультімат, лишаючи їм час до год. 10 для підпису. Колиж не буде підпису, то — війна. «Я вибрав підпис — казав Бартон — з сумом, бо з двох насильств, перед якими мене поставлено, це було найменше.» Посол Кевін О'Гірінс переказав навіть точні слова прем'єра, сказані ним при переданню ультіматуму: «Той, хто є проти миру, може тепер взяти на себе відповідальність за моментальну і страшну війну.» «Договір був отже, заключає Р. Шовіре,²⁾ не ділом обопільної згоди, але мішаниною зі зроблених уступок і накинених зречень, компромісом між спокусою і силою, причім останнє слово лишилося за силою.»

Можна було напевно передбачити, що визнання Свобідної Держави таким договором, не принесе світлої майбутности. Прецінь мішанина з диктату й уступок не може бути життєдайна, а режим, що виходить з такого договору в своїй сутності — несталий. Буде так, що Ірляндія старатиметься його розширити, а Англія навпаки — звужити. Не добром уже ворожив натрійотичний виступ де Валера, коли він на сесії *Dail Eireann*'у всім користям договору протиставив — заклик до дальших жертв і мучеництва. Прийшло голосування, а як воно випало проти нього, так тоді підвіся цей гідний провідник люду, щоби попрощати останній день великої мрії, що щезала на його очах. «Протягом останніх 5 літ — зачав він — переживали ми чудові хвилини...» І не скінчив, бо зворушення відібрало йому голос і він упав на свою лавку... По хвилі станув і мовчки вийшов зі салі засідань, а за ним, на його прощання полинув гураган оплесків. Оплескували всі — противники і сторонники. Ірляндські серця їх усіх були за де Валерою, хоч безрадність многих з них втиснула їм у руки перо, щоб підписати договір.

Ще виразніше проти такого договору промовили історія й події помиривих місяців. Не багато їх іще минуло, не довгий час пробовано буття-існування Свобідної Держави по зразку лондонського договору; а однак якжеж страшні вони! От зараз на самім початку, попри уряд конаючої республіки, яка повстала 21. січня 1919 р., утворився другий, тимчасовий, якого завданням приготувити заміну республіки на Свобідну Державу. На президента останнього покликано М. Коллінса. Однак його становище не блискуче. Проти нього виступили бельфастські оранжисти, що на перекір усяким умовам, і далі масакрували католицьких націона-

¹⁾ У цит. м. стор. 163.

²⁾ М. ц. 165.

лістів. Проти нього і републиканці, які мають много прихильників у краю. Проти нього передусім всі приклонники де Валера, котрий тепер популярний. До боротьби партій вмішався небавом народ. Він йшов куди попало — раз за тим, то знов за иншим провідником. Наслідком цього потворилися в краю банди, інколи добре узброєні і грозили кожному, що не признавався до них. Зовсім природно зараз припинилася господарка, повстало безробіття, а всі легкодухи взялися до рабунків і розбоїв.

Такий стан трівав до 20. мая ц. р. Того дня оба провідники люду, М. Коллінс і де Валера, порозумілись між собою з огляду на надходячі вибори до ірландського парламенту. Порозуміння двох, до нелавна ворожих, таборів затрівожило Лондон. Тому став він підбунтовувати против ірландського уряду вислужний собі Ульстер і цей, діставши від англійського уряду зброю й амуніцію, виступив оружно. Дня 5. червня ц. р. впали перші стріли і започаткували нову війну. Показалось, що Англія чекала на ту хвилю. Її бажанням не було оставити Ірландців власним силам, але й собі вмішались до борні. Тож уже під датою 6.VI кореспондент «L'écho de Paris» (N. 13806) міг сповістити його читачів, що англійські війська підняли акцію на фронті Ульстера. З ірландського боку повстанням доводив де Валера.

Міжтим у краю відбулися вибори. Верх взяла партія мирова, за якою заявила більшість Ірландців. Де Валера, очевидно, мав за собою тільки незначну горстку приклонників, значить, проти ньому станули теж прихильники тимчасового уряду Коллінса. Колиж так Коллінс позискав більшість, забрався енергійно до привернення ладу і спокою в краю. Наказав військовий побір, зорганізував правильну ірландську армію, а населенню проголосив, що якенебудь повстання чи розрух його правительство здавить оружжам.

Та серед цієї благородної праці прийшла смерть. 23. серпня ц. р. перебував він у товаристві вищих урядовців у графстві Cork, біля містечка Bandon. Тут несподівано поцілила його стріла сторонника де Валери і він, той любимець Ірландців і великий патріот зі словами на устах «простіть йому», скінчив життя з местної руки Ірландця. «Боротьба, каже «Діло» ч. 8. з дня 9.VIII. ц. р. не знає сантіментів, вона безпощадна. Коллінс згинув з руки ірландського повстанця, а ціла Ірландія на цю вістку залилась щірими сльозами. Бо хоч Коллінс не йшов по лінії де Валера, то мотиви його праці були чисті і святі. Він провадив свій нарід до волі й незалежності. Над його могилою склонили свої голови і його політичні противники».

Смерть першого президента Свобідної Держави і Начального Вождя ірландських військ не припинила домашних межиусобиць. Вони тривають далі і підкопують основи своєї держави. Виглядів на кінець, покищо, нема, бо Ірландія станула на роздоріжжю і не йде далі. Лондон і Бельфастр байдуже і з саркастичною усмішкою приглядаються цьому видовищу. Та однак з історії ірландської визвольної боротьби можна вносити, що як не нині то завтра знеможена Ірландія подужає і скріпиться. Зі зародка своєї армії, зі свого виховання, слоєм з тої навіть не повної свободи, вона зачерпне сил, щоб прорвати роздоріжжа і піти скорою ходою до тої мрії, що перетвориться в чин... Без сумніву ще зявиться якась людина, якась партія, що знова промовить до ірландської душі, накликаючи її до нової боротьби. А тоді Ірландія знова піде на заклик, а піде з вірою в свої сили і зі споминами, що по кількох роках повстання вона осягнула більше, як по столітніх просьбах, укладах та промовах...

Слідами нашої культури на землях Польщі

(Докінчення)

II. Сандомирські малюнки відкрито припадково. Бо коли в р. 1887. відпав один з великих образів мальованих на полотні, а завішений у висшій частині пресвітерії, показався під ним типовий византійський стінопис. Цілий той простір, від дерев'яного залому і занавіси долом, аж до луків зводу, — є вкритий шістьома образами на чотирьох поперекових полях, з котрих два горішні займають по однім образі, а чотири низші є розділені по два на кожному полі.

В горішній частині, замкненій з гори луками, є представлено Вознесіння. Долом, на зеленому тлі верху гори, стоїть в оточенні архангелів і апостолів Богородиця. Одита в темно синій одяг, який спливає лагідними складками до обуви, — голову і рамена вкриває темно-червоний омофор. Сумне, хоч і спокійне лице Марії красується на тлі золотого сьйва. По боках видніють дві ясні постаті архангелів, звернені до двох гуртків апостолів, один правою, а другий лівою рукою вказують на возношуючого в небо Христа, у противних же руках тримають короткі списи. З обох груп апостолів, по шістьох з кожного боку, двох стоїть на першому пляні з піднесеними правими руками, з виразом глибокого жалю. В горішній частині картини є зображений Христос у славі. На сьйві Спаса зарисовується рівнораменний хрест із виписаними на ньому буквами: *O, Q і N*; це творить грецьке *o ōn* = суший. Червоний його одяг спадає до стіп. У лівій руці держить Ісус звій білий, — це символ законодавця, отже і найсправедливішого. Ясні круги гльорії, на тлі якої є зображений Христос, піддержують два ангели. Поза тим, — як і на низших картинах видніє сине тло неба.

Під цим малюванням є представлений візд Ісуса до Єрусалиму. Бачимо цю сцену так, як її описує Герменея в § 278. «Місто, а поза ним гора; і Христос сидить на ослаї і благословить, а за Ним є апостоли і на горі перед Христом є дерево; на ньому є діти, котрі зрубують галузки сокирами, і кидають їх на землю. А инша дитинка вилазить і звідси глядить на Христа. У долі, кругом осла, є инші діти; одні тримують галузки, инші б'ються; инші простелюють одяги, инші же збирають терне з під ніг тамтих. І поза брамою міста є Євреї, мужі і жінки, котрі несуть діти на своїх раменах і своїх плечах, а й самі держать галузки. А инші є на мурах і на вікнах міста і глядять на Христа». Артист придержувався отже вказівок іконографічних і не лише, що до них нічого не додав, але ще обмежився в числі осіб, котрих рисунок представляв для нього деякі труднощі. Нема тут намальованих Євреїв «на мурах і на вікнах міста», нема також того числа дітей, як цього бажає правильник Діонизія. У цій картині найкращою є торжественна стать Христа. Одітий у багрянцю одежу й темно-синій гіматій, сидить Ісус на сірому ослаї; голову має легко звернену в бік вітаючого його гурта. Рух його величний: праву руку тримає легко піднесену в гору, в лівій же держить звій. Рисунок стати самої не лише поправний, але і гарний. По обох сторонах Христа є зображені дві групи: за ним апостоли, а з переду громада, виходяча зза мурів міста. Тло картини доволі багате: є там і скеля й єрусалимські будівлі, а на дальшому пляні горбок поперетинаний ланами, зза котрого біліє вежа, — є врешті пальма і два кипариси. Загальний тон цієї композиції є найясніший з усіх прочих.

Два низші малювання, то Тайна Вечера і піймання Христа.

У першому з них сидять, довкруги скатертю вкритого стола, апостоли з Учителем. Це Тайна Вечера. В глибині видно дві вежі, получені драперією — це декорація нутра. На тлі першої з них зображений Христос; стать Його більша від прочих, рухи спокійні, маєстатичні, але з лица віє якийсь сум. Краска Його хітона багряна, гіматія синя. Праву руку тримає піднесену в гору, немов для підчеркнення своїх слів, які висказує під цю хвилину, в лівій видно — як і в прочих зображеннях Його в сандомирській катедрі, — білий звій. Над сяйвом, у темному тлі вікон, є напис: ·Г҃ ·Х҃·. Чотирьох апостолів сидить з переду, з них трьох на землі, а один на низькому стільчику; цей послідний у червоному вбранні звернений боком, спер ліву босу ногу на землі, з правої же, — на якій сидить, звисає розв'язаний сандал. Це й наводить на здогад — після закона Мойсея про супружество шурина, — що ним є Юда. Після цього закона зняти комусь з ноги обуву і плюнути йому в лице перед очима громадських мужів значило велику зневагу¹⁾. І якраз у цій картині нап'ятував живописець Юду знаменем «босого». Із прочих, сидячих за столом, трьох сягає руками до посудин з їдою, один із них перехилився притім половиною тіла на стіл. Це мабуть хвилинка, коли Ісус каже до своїх учеників: «істинно, істинно глаголю вам, один з вас зрадить мене», — а св. Йоан, схиляючи йому голову на груди, питає: «Господи, хто це?»²⁾.

Сусідний образ, це зрада Юди. В ньому також поступав артист після іконописних вказівок, згідних з описом Діонизія. На першому пляні стоїть — одітий як на малюнку Тайної Вечері Христос, а при ньому Юда, цілуєючи Його. І тут Юді спадає з ноги сандал. На його зрадливий знак кидається на Христа чотирьох мужів, бючи Його. Подальше представлені ті, що прийшли піймати Ісуса, а між ними перелякані апостоли. На переді двох вождів, у прикрашених стягами одягах. Картину освітлює сім смолоскипів. Дальше — з правого боку, на тлі скелі, схиляється св. Петро над Малхом, відтинаючи йому ухо. Малх одітий у хітон, а не як правильник Діонизія велить малювати в одязі воїна. Зміст сцени пояснює подвійний напис: староукраїнський і латинський. З лівої сторони видніють букви: TRADICI OXPI, з правої ПРДНЄ ХРВО. Над статтю Христа, по обох боках знаку військового, Г҃С Х҃С.

Два найнижші малювання є тільки в одній третій частині видимі горою, долішня же частина, — здається, на все страчена через вибиття тут нижі, призначеної на шафу³⁾.

Як свідчить напис, поміщений над авреолею в лівому найнижшому малюнку: ХР҃С APLS PEDES LAUAT, є там зображена сцена вмивання ніг.

¹⁾ 5-а книга Мойсея XXV. 6 - 10. Попівн. X. J. Rokoszy - Średniowieczne freski w katedrze Sandomierskiej. Sprawozdania Komisji d. badania H. S. T. IX. Kraków. ст. 456.

²⁾ Євангеліє св. Йоана XIII. 21 і 25.

³⁾ K. Wojciechowski. Sprawozdanie komisji d. badania H. S. w Polsce. T. IV. ст. XLIV.

На філософійні теми

Одиниця й суспільність

Здавалосяби, що за багато часу і місця посвятили ми на квестію генези держави. Який практичний хосен слідити з таким мозолом і трудом за питанням, відки бере свій початок держава, ставити тезу, обдумувати докази, боротися з противними поглядами, щоб остаточно сказати кількома словами: »Держава є морально конечна силою людської природи.« Менша про це, сказавби хто, відки держава; фактом є, що держави вже існують, а головна річ, як їх построїти, щоби були добром для горожан. Впрочім ціла теза виглядає за метафізично, існує десь у хмарах думки й аргументацій, що не мають впливу на фактичний стан річей. Хто так думавби, мусимо сказати, що дуже грубо помилявсяби. Льогічні заключення, консеквенції виведені з тези про генезу держави, є так великої ваги, що становлять фундаментальні правди і принципи дальших квестій про державу; а це не тільки в області думки, в області філософійних поглядів, але в області практичного життя кожної держави. Теза правдива, належно умотивована, пояснена й оборонена враз зі своїми льогічними і правдивими висновками мусить з конечности річей вплинути додатно й хосенно на державу, котра їх прийметься; навпаки теза фальшива, зі своїми хочби льогічними але фальшивими висновками, мусить рівнож з конечности річей деструктивно впливати на життя держави. Після цього, як висказали ми вже ясно свій погляд на генезу держави, бажанням нашим є повести ці дальші заключення з нашої тези, як теж і тези противників. Рівночасно хочемо коротко висказати, як ці заключення-засади виступали в світлі всесвітньої історії, в життю поодиноких конкретних держав.

Передусім можна легко спостеречи, що квестія генези держави дає засадничі, принципіяльні відповіді на питання про відносини чоловіка-одиниці і держави-суспільности. Три фальшиві теорії, про які ми досі говорили, подають два протилежні собі погляди на квестію відносин між одиницею а суспільністю. Так звана квестія соціального питання, під теперішню хвилю й актуальна і пекуча, над котрою многі ломлять собі голову, є в світлі цих двоох фальшивих поглядів так поплутана, так помотана, що впрот неможливо її розв'язати. Це одно вже вистарчилоби, щоби показати фальш згаданих теорій.

Колиб ми згодилися на фальшиву тезу абсолютної конечности держави, колиб ми пішли за поглядом Wundt'a, Hobbes'a і впрочім шляхотного Trendelenburg'a, колиб ми признали, що держава це доперва властивий чоловік, а людина-одиниця це тільки член, орган суспільности, то мусілиб і консеквентно згодитися і признати, що держава є всім а одиниця нічим, що держава має всі і всякі права а одиниця жадних прав не посідає, винявши ті, які одержала з ласки держави і так довго, як бажає собі держава, що держава може цілковито використовувати одиницю й її доплати, а одиниця не має можности ані права протестувати й опиратися. Дальше, такий погляд веде конечно до державного абсолютизму і то в формі найкрайнішій. (Менша о це, чи такий абсолютизм спочиває в руках одного чоловіка-короля, чи більшої скількості осіб). Відтак, коли держава чується в »праві« вихисновувати для себе безпощадно одиницю, то і самі одиниці між собою визискувати себе будуть взаємно в найдальше можливих границях. Чейже

цілком логічно, щоби одиниця без'оружна насупроти держави, принайменше в області приватного права, забезпечувала себе перед другими, вихіснувала для себе слабосильність других, багатила коштом других. Так послідовно розвиватися буде невгамована самоволя посунена аж до жорстокості, право сильнішого, безсовісне використання безборонного. *Nemo homini lupus erit.*

Щойно наведений погляд, це погляд, можнаби сказати, старинного світа. Є він основним законом цілого старинного суспільного життя. В Перзії після Геродота (3, 31, 4) був закон, силою котрого було слухне і справедливе всьо, щонебудь король забажав або приказав. «Як Господь не може відкликати Своєї волі, так і король не може змінити, що раз постановив» (Герод. 6. 15). Короля називано господом і богом, віддавано честь божу, при появі короля треба було кланятися і коритись як при молитві. (Ісократ. Panegyг. (4) 151; Геродот 7. 136. 1).

У Греків такого звеличення й убожування осіб пануючих вправді не бачимо, але і в них панує той сам дух апотеозування держави. Кождий Грек, не менше як Перзи й Єгиптяне, чується невольником-рабом держави. Навіть невольничий визволинець Йосиф Флявій каже з погордою, що ніякий Грек ніколи не був свободний. (Jos Flav., Apion 2, 11). Впрочім Олександрови Великому ніхто не перешкаджає називатися паном усіх країв й цілого світа; радо приписує собі божеську гідність. (Curt. 8. 5. 7). Ідеалістичний Плятон не вагається голосити з філософської катедри: «Ви самі вже не свої (а держави), ні ваші родини, ні дома, ні щонебудь посідаєте».

А в старинній Ромі чиж було інакше? Коли особливо релігійність і чесність характеру підупали, підлещувано царям і царицям богохульними іменами божества, як *numen, dominus, divus, diva, divina!* В їх честь ставлено статуї, святині, палено перед ними кадило. Як перевернена була ціла їхня ідеологія, то вистарчить згадати, що навіть такі люде, як Пліній, не вагалися оскаржувати християн о зраду держави, засуджувати їх на смерть між и. за це, що не хотіли складати жертви перед статуями імператорів.

А в новій резиденції над Босфором як було? Хотяй християнізм старався просвічувати уми й ублагороднювати здичілі серця, візантійські імператори ніби брали Церкву в оборону, але під умовиною, що будуть її панами й її видимим богом на землі. Ті деспоти, як Аркадій, Теодозій, Юстин, Юстиніян, що вирости на гнилі римського бруталізму, грецької облуди й орієнтального нікчемного лизунства, боронили з одної сторони християнську віру, а з другої поводитися так, наче були самим Богом в небі. Чиж можна видумати більшу глупоту, більше відражаючі вислови, як: «Ми найсвятіший Цісар» (*Sacratissimi Imperatores*: 3. C. de quadr. 7. 37); — «Наше божество приказує», — «наше божеське слово бажає собі цего», — «так звучить наш божий приказ» (*divinum praeceptum*: 2 C. de mandatis princip. 1, 15), — «належить зложити присягу на наше ім'я», — «хто противиться нашим божеським добродійствам допускається хули» (5. C. de divers. rescript. 1. 23). І це не пусті слова-фрази, але поважні переконання, як свідчить Золотустий і інші.

Західні краї і народи були в початках нездатні до такого сервілізму. Але як обзнайомилися з римським правом, далися вкоротці опанувати ідеєю абсолютизму. В часах гуманізму і ренесансу віджив наново цей дикий світогляд і розвинувся в таких розмірах, про які навіть старинні не думали. П. Hobbes поставив у формі науковій страшний принцип: Держава має всі права. Суспільність робить чоловіка чолові-

жом, вона перша дає людині право, можливість посідання, можливість публичної діяльності. Як всьо дає держава, так рівнож і в одній хвили може чоловікови всьо відобрати. Серед таких світоглядів, чиж можна подумати всесвітню історію інакше як ряд-ланцюг безнастанних бунтів і революцій? Чиж можна дивуватися, коли цей надмір обов'язків, тягарів, доптання одиниці державою викликавав загальну реакцію?

Пригляньмося ще коротенько Франції за часів Людвика XIV., де цей неfortunний і брехливий світогляд дійшов до свого кульмінаційного пункту. »Було це в р. 1642, пише історик Holzward, як Hobbes проголосив своє славне письмо в Парижі »De cive,« в котрім княжий абсолютизм у найкрайнішій формі представив як найвищий ідеал держави. В рік пізніше засів на французькім престолі Людвик XIV., в котрім теорія Hobbes'a приobleкла в тіло і кров, а доктрина замінилась у дійсність. Вправді захитана релігійними війнами Франція потребувала володаря енергичного, котрий загоївби рани і привернув лад, але Людвик XIV пішов далше, як потреба. Йому не вистарчала сильна королівська влада, його воля мала статись абсолютним правом. »Держава це я« (L'état c'est moi), повтаряв часто. Свободу і права народу стерто в порошок, наради державних станів пішли в забуття. Навіть Церква мала склонити голову перед його абсолютною властю.« Годі заперечити, пише історик, що панування цього короля належить до найсвітліших часів французької історії на зверх, але в нутрі буйно розвинулася легководушність, деморалізація, що мов червак гризла суспільність від престолу аж до вбогого жебрака, а відтак загостила крайна нужда. На ґрунті деморалізації виріс хабаз недовірства; бо морально зіпсуте серце, як каже Holzward (VII. 2. 159), все звертає своє жало проти віри і релігії, котрі вічно протестують проти моральної сваволі. Тим способом ніяк непогамована пристрасть зіпсуття звернулася і проти уряду, бож справді французька монархія зробила всьо, що могло викликати ненависть проти себе. І так поволі дозрівала катастрофа з XVIII віку.

»Держава це я,« мовляв Людвик XIV. В дусі цеї засади ціла держава мусіла покорятися і йти на вислуги Людвика XIV. і його двору. Двір-же з королем бажав і власти і розголосу і слави і панування і розкошів і забав і вигідного життя. За двором пішла шляхта, за шляхтою нарід. Читаючи уважно численні сторони історії Людвика XIV., можна її коротко представити словами: плиткість і глупота опанували розум, гордість і безвірство заволоділи серцем, зіпсуття згангренувало весь французький організм, нужда простерла свої чорні крила над простою країною Людвика. Жажда панування і розпуста домагалися крові і майна. Зовнішнім об'явом цього був лихий стан фінансів. Надвижка видатків держави над приходами прибирила щораз грізніші розміри. Забирано золоті і срібні знаряди церковні і без огляду на їх артистичну вартість перетоплювано на гроші. Міністер Louvois потішався, що рабівники не будуть могли думати про святокрадство. Від духовних зажадав король 12 мільонів, як дар »добровільний« (don gratuit). Новий міністер Pontchartrain фальшував монету, множив і продавав уряди. Як ці уряди обдирали народ видко з цього, що сама Альзація заплатила 600 000 ліврів, щоби лиш в її границях не творено і не продавано урядів. Хто не мав чим платити податку, забирано йому навіть домашню худобу, а часами і найконечнішу одіж. Підвисшено стемплеву оплату; тому деякі селяне, щоби виминути оплату за родинні акта народження, вінчання, смерті, самі хрестили, вінчали, хоронили. Навіть між французьким клером знайшлися на жаль многі, що засліплені національною гордістю і власними користолюбними зглядами з одного боку підлещу-

вали і підпомагали божевільним забагам двору, а з другого давили народ. Ту і там появлялися бунти. Множено станиці жандармерії в той спосіб, що воружувано одну частину мешканців проти другої. Слушно мусимо сказати з Weiss'ом: »Wenn es in der Geschichte eine Logik gibt, dann war der Umsturz notwendig.«

Але може мені хтось замітити: Як можливо, щоби погляди Hobbess'a заволоділи так умами загалу, що всі ними перенялися? А ще більше, як це сталося, що його погляди кермували навіть в стариннім світі? На це скажемо, що певні засади, передовсім практичного життя, можуть бути впливом вжето розумовання-науки, вжето людської волі-пристрастей. Засади Hobbess'a виступають в стариннім світі не так як погляд систематичний, науковий, як погляд загалу (винявши кілька одиниць, як Плятон і другі), але як домагання звихненої і пристрасної волі, серця самолюбного, користолобного, зарозумілого, гордого. На це вказують вже самі назви і титули старинних пануючих, як »numen,« »divus« і т. і. Тодішні погляди імперіялістичної влади то недуга не так наукового розуму, як радше зіпсутого серця. Но психологія людська така, що свої хибні поступки старається опісля оправдати, зробити їх слухними, розумними, добрими, науковими. В цей спосіб засади зіпсутого серця стають засадами переворотного ума. Цей психологічний феномен виступає головню якраз в наших часах. Це недуга о много страшніша і грізніша як попередна. Як серце звихнене, а розум ще в ладі, то ще пів лиха. Є ще надія, що чоловік себе зрештє, заверне мирною й дипломатичною дорогою на властиве поле правди й добра. Колиж серце так попсується, що й розум потягне за собою і бідний розум мусить напружатись, щоби винайти рації на умотивування хибних засад, щоби їм надати позори науки, як »Entdeckung,« »поступ,« »культура,« то лихо вже не має кінця. Чоловік з одної сторони пускається на лиху дорогу, з другої відтинає собі природно відворот, бо лихо уважає вже не лихом а добром. Тоді сама людська природа мстить на людині, — лихоліттям, нуждою, струями крови. Не дивно отже буде, коли скажемо, що французька революція і найновіші перевороти це робота головню корифеїв сучасної науки.

(Продовження буде)

Василь Лімниченко

Клонюсь...

Клонюсь суз'рря мерехтінням,
Клонюсь просторам без кінців,
Клонюсь ажурносірим тінням
Усіх ідейників - борців,
Глухій безмежності блакитів
Й пустарній тишині клонюсь! —
Земліж скрівавленій, неситій
Не поклонюсь, не покорюсь!!

У безвісти німих віддалів
Полину духом одпочить,
А жага соняшних опалів
Мої змагання насталить
І вигріє в душі проклони
На трупляні поля землі, —
Де невгомонні похорони,
Де всьо ховається в імлі...

В мойй душі глибінь глибока
Безсмертя ехом гомонить
І в світлості мойого ока
Зоріння вічності тремтить, —
А в тебе, земле, всьо з гробами...
Ти всемогильна царина!
Горджу твоїми цминтарями,
Клену всі твої знамена!

Благословлю красу природню
І велич соняшних шляхів,
Дугасту, зоряну безодню
Й гармонію дальних світів.
З країни соромної смерти
За ними тужу без кінця!
Бо в тебе, земле, ризи дряхлі
Немов покривало мерця!

Клонюся величності ранку
І безгмінню даліни,
Тремтячим заревам світанку
І царюванню тишини...
Клонюсь ажурносірим тінням
Усіх ідейників-борців,
А зі землі блідим промінням
Вінчаю чола всіх мерців...

Меріям

Осіння мелодія

Вже осінь йде...
Пожовкле листя тихо плаче,
Понад полями ворон краче,
А вітер в даль мече листками...
Минулося... Весна за нами...

Десь на дзвінниці двонять дзвони...
Злітають ніжно-мрійні тони
Про людський біль...

Несеться вітром запах піль,
Несеться вітром тихий сум,
Несеться вітром дивний шум,
Листків зівалих жмут —
Царює смерть отут.

А на дзвінниці дзвонять дзвони
Справляють літу похорони.

Сон примикає сонця очі
І чорно-синя прірва ночі
Світ обіймає рухом смерти...

Шепочуть айстри: Треба вмерти,
Нам вітер справить похорони...
А на дзвінниці дзвонять дзвони.
І трави плачуть... Срібні роси
Розвіє вітер... Чеше коси
Плачуча верба над водою
І миє личенько сльозою...
Снується прядиво сумне,
Вже осінь йде...

Юліян Редько

Царство Ночі

Ніч темна та безпросвітна. Ніде ні світельця. На темному небі не видати ні зіроньки, ні навіть яснішого облачка. Темно скрізь, куди ні глянь.

Лише шум якийсь чути. То зимний, осінній вихор гне верховіття дерев при дорозі. То стогне, реве, то замовкне на хвилинку, на момент затихне, щоб завити відтак, заревіти зі здвоєною силою. Час до часу даються чути якісь дивні, далекі відзиви. Не можна й розібрати як слід цього всього, що чути підчас такої ночі. Тут і крикання воронів, круків і тріскіт ломаних вихром дерев і безліч звуків, яких ухо звичайного чоловіка не в силі розпізнати. А коли вслухатися уважно в цей глухий, таємний гамір, — здається, що це не ворони кричуть, не тріщать дерева, а стогне хтось і ридає. Чути якесь голосіння, неначе по мертвому, а до того всього долучається деколи й брязкіт кайданів. Сумно, пресумно і страшно стає. У тій півтімі щось страшного діється, щось страшного й таємного, та Ніч ослонює це все густою темрявою.

Вкритий мрачним серпанком Ночі спить глибоким сном Великий Город. Темно-сірі мури гинуть у темряві, зливаються з нею, творять якусь жахом і сумом проймаючу картину. Тут тихо довкруги. Ніякого шуму не чути, тимбільше не видно нічого... Лиш деколи, десь здалека серед гробової тиші пролунає крик ворона, мов стогін смертельно зраненої людини. Пролунає й замовкне і знов тишина...

Чеж бо царство Ночі. Царство Ночі і пільми. Ніч тут володіє. Сюди не доходять проміння ясного сонця, ні відгомони ранного, веселого життя. Тут холод і темрява...

Тут серед гробової тиші зносяться сірі мури якоїсь будівлі, сповиті густим серпанком темні. Вони багато вищі від домів, що їх оточують. Верха не видно. Він губиться десь високо, десь далеко... Це терем її, цієї Ночі, звідкіля Вона всевладно володіє... Немає тут прикрас зі золота, ні самоцвітів. Сірі, холодні мури, складені з великих каменюк, гинуть у мрячних просторах. Великі крицеві двері боронять приступу до нутра страшного хорому. А над ними чорніють невиразні букви: „Покиньте всяку надію!“ Цей напис вітає всякого пришелця, що заблукається під обриви грізного селища володіння Ночі. Він пустарем дише на всіх, що йдуть з привітами до цієї грізної Цариці!

Під закратованим вікном хорому видніє якась постать. Сидить на землі якась жінка. Колишня краса її черт, виснажена тепер великим горем і терпінням. В одчаю заломила руки й сидить неповоружно, мов скам'яніла, сперши голову о холодний, вохкий мур палати. Біла, подерта сорочка творить різкий контраст із темрявою, що панує довкруги.

Це Мати. Нещасна Мати Божевільного, що хотів знищити володіння Ночі, що очайдушно почав боротьбу з пільмою, що марив про світло ясного Сонця. Божевільний! Його перемогли у борні. Темрява й холод сильніші від стремління до світла Сонця. І її сина зловили, привели в кайданах до терему Ночі і там на віки замкнули крицевими замками. А Матір зробили посміховищем для себе, наругалися над нею, побили й оплювали, обдерли її з багатих шат і покинули сиротиною під холодними мурами палати-темниці.

Десь із глибини, мов з під землі доходить до слуху Матері-страдниці брязкіт кайданів. Це брязкотять кайдани її сина, Божевільного, що піднявся до борні з темрявою Ночі. А здалека час до часу долітає крик ворона і тріскіт ломаних вихром дерев. В уяві матері — це похоронне голосіння над живо-похованим її сином. Але разом з брязкотом кайданів до слуху материнської уяви долітають і слова сина, які він так часто повторяв, слова великого поета:

„Ти на ніч не дивись,
Якаб ніч взагалі
Не була на землі, —
Прийде ранок колись!“

І Мати-страдниця вірить їм. Вірить і жде. Жде, що колись настане ранок, що світле проміння прожене пільму Ночі, що упадуть могутні мури її тюремного хорому, а відтіля вийде її син, Борець за світло благодатного Сонця.

А покищо Ніч всевладно царює довкруги. Ніч темна і безпросвітна...

Р. Скаський

В гору

Щось шепоче бір зелений,
Щось колише
Тихше, тихше...

Перерве цю колискову,
Тиху бесіду соснову
Вітер зависний, непевний.
Вдарить в груди,
Схилить чуби
Що найвищим, що найкращим,
Щоб не пнялись,
Низом слались
Сосни.

— По вершках сосон присяга
Дружно, радісно пливе:
Прямувати мемо в гору
Хоч топір нас скорше жде,
Хоч нам грозить грім, заграда,
Ми до сонця, в гору йдемо!
... Присягають діти бору
Пнятись в гору...

Гавриїл Костельник

Колись і тепер

Колись, як я був іще хлопцем,
Я думав, я вірив, що ходжу
По непохитній землі —
Безпечні дні тут проводжу:
На непохитній землі,
У світлі, а не ув імлі!...
Біг цей, біг той — і гадаю:
А я їх усіх поконаю!

А як на чолі я найшовся,
З жахом я пізнав, що я ходжу
По морю бурхливім, хиткім —
Непевні дні тут проводжу:
На морю бурхливім, хиткім,
Де пропасть судилась усім...
Вже цей і той під водою —
А овид повитий імлю!

Р. Завадович

Гей, як тихо...

Гей, як тихо, як спокійно
Місяць з неба споглядає,
Срібний усміх розсипає
Чародійно.

Як солодко, як пестливо
Ясні зорі шлють промінне,
Як дрожить їх мерехтінне
Приманливо.

Як чарівно попід зводом
Над сніжистою землею
Іде Тиша четвірнею
Тихим ходом.

Срібний сон пливе горою
Тихим сяйвом самоцвіту,
І літа' по всьому світу
Чар спокою.

В. Лімниченко

Манявський Скит

(Вражіння й рефлексії з прогульки)

На звалищах колишньої слави Підкарпаття й всієї Галицької землі, на руїнах Манявського Скита — довелося мені недавно провести кілька годин смутної роздуми. На міжгірній поляні, де колись гомоніло життя монашої братії, просидів я декілька годин та ширяв думою по тих теремах померклих віків, з яких тепер остали лиш руїни.

На тому місці, де колись жили люди великої віри в перемогу своєї справи, тепер сумно, невесело... Розпорошені мури дзвінниці ледві що в основах іще тримаються, а стіни скарбівні давнього Скита сильно зарисувались. Затираються вже й сліди, де колись видніли стіни величньої церкви. А тамже, під тієюж церквою, уклався до сну неструджений Йов і Теодозій та безщасний гетьман Виговський... Тепер і знаку немає, де лежать їх тлінні останки, де вони спочивають... Лише з криївок підземних пивниць, в яких колись черці своє добро складали, вигляне інколи невхопна ящірка та засичить ідовитий гад. Лиш пастухи побіля них товар на пашу гонять та інколи сирітської пісні затягнуть...

Смутно там тай невесело...

В надвечірovu хвилю сиджу я на чорному камені розвалених чернечих кель та гляджу на другий бік Батерсу. А він так тихо-тихо плеще філею об високу скелю, що здається начеб боявся боговгодників зі сну збудить. А їх там, по другому боці, на горі, багато спить. Тільки не знаєш саме, де вони... Бо сугірря травами поросло, там пастухи товар пасуть! На колишнім руськім Атосі панська худоба трави топче!

Над Батерсовим проваллям пастух сумовито грає на сопілці! Жалібний, народний мотив над звалищами лебедить, одбивається об сірі, попукані мури та простелюється на мій задуманій душі. А в леготах цієї сопілчиної пісні тремтить жалісливе закляття:

»Sic transit gloria mundi.«

І ввижується мені суха, чернеча стать аскета Йова, що самотою берегами Батерсу блукає та молитву покаяння шепче. То знов бачу старечу постать Теодозія, що свою братію боговгодного життя навчає. А там іще пересуваються перед моїми очима тіни великого гурту черців, героїв волі, борців духа.

І виджу під стінами монастиря Довбуша зі своїми легінами та сумні похорони гетьмана Виговського... А при кінці бачу сумний упадок велико-

скитської оселі та скитальче життя остальных черців. Жалісною душею гляджу на їх прощання з монастирським селищем:

Як знесення Великого Скиту порішено, прийшов Богородчанський комісар з урядниками печатати церков та келлі. А чернеча братія зі сльозами в очах та риданням у душі в останнє зібралася у церкві та грімко відспівавши «Под Твою милость» пішла блукати світом... І на протязі кількох наступних літ вертали одинцем на своє давнє обиталище, зазирали в кожній кутик йдучої до впадку будівлі та плакали, ридали...

Смутний фінал...

Тим смутніший, що життя цієї обителі було блискуче, а її духові намагання величні, подивні... Вісімдесят і кілька літ непохитно стояли вони на сторожі святої справи! І хоч їхня релігійна ідеологія ішла в розріз із Правдою, то річ у тім, що вони в добрій вірі зуміли твердо стати в обороні своїх духових інтересів!

І дійсно — вони боронили їх блискучо, до самого останку гордо тримали прапор духового життя. До самого останку »*contra spem sperabant*«.

В тому саме вони являються бути ясным приміром нашому поколінню в нинішніх часах. Тією вірою в перемогу своєї справи, надією проти надії хай вони вітають над нами повсякчас нашого невольного вікування!

Хай вони над нами вітають!

Бо ми про них забули...

»Маєстат недолі і непровиненого упадку озарив руїни Великоскитської оселі« — пише історик, а я додавби ще: »і забуття!«

Ми загалом не вміємо як слід берегти ціннощів минувшини, а про Манявський Скит мабуть і зовсім призабули. А цеж колишній руський «Атос», це розбитий храм нашої давнини, це руїни освячені духом саможертви та святих намагань наших предків!

Правда — в нас тепер важніші справи на меті, а на збереження чи консервацію руїнних мурів требаби чимало накладу праці та гроша, (тим більше, що посілости, на яких знаходяться останки Скиту, є в руках магната Лібіка з Чехії), — всеж таки дещо й про нього треба подбати. От хочби тим, що підчас ферійних екскурсій не забудьмо й наш Скит! Там у роздумі над долею минулих століть та в огляданні чарівної околиці можна найти успокоєння душевних бажань, можна оглянути чудесні каскади манявського водоспаду та нарадуватись непереможною красою Підкарпаття. І певно така прогулька полишить у душі незатерте знамя насолоди й задовілля, а при тім ушанує пам'ять подвижників духових намагань нашої бувальщини.

А цими роками окрім »скобів орлиного роду, вольного вітру братів« ніколи там нікого з дальших сторін мабуть і не побачиш. Вони одні з молодого покоління чи не найкраще вшановують та цінять пам'ятники нашого духового життя.

Вони одні.

Загал студентства ставиться до таких справ байдужно.

Цього разу лучилося саме так, що я звідував Манявський Скит разом з гуртом жіночої пластової молоді. І тієї свіжості та радості їхніх облич, тієї чарівної мелодії пластового гимну, тієї принади молодого життя — не годен ніяк призабути. Кілько разів приходитьсь мені кинути оком на паполами могой минулого, усе ввижається мені меткий, підйомний гурт пластової молоді і наче оаза веселить сумні пустарища моїх днів. І сумовитою душею проходжу в десятий-сотний раз крізь ті самі дороги, які довелося мені тоді з ними пройти. В десятий-сотний раз знімається над моєю душею тихий спомин про тих кілька вечорів зоряних та знесилений життям обов'язку паде на фони могого страждання. І здається мені у той мент, що

там, під погідним небом Підкарпаття, при гомонах їхніх веселощів та на руїнах тихої монашої оселі я з моїми молодощами прощався...

І жаль мені за ними, за тими моїми молодощами, тай за оттим гуртом пластової молоді, що прийшов розрадувати моє сумне життя...

Вертаючи з Маняви я бажав поклонитися тінням одного з перших подвижників галицького писменства Антона Могильницького, якого мощі спочивають на яблонецькому цминтарищі. І вказали мені добрі люди западену, порослу бурянами могилу без хреста. Казали, що там спочиває автор »Скиту Манявського,« оден з перших передовців укр. літературного й народнього відродження в Галичині — Антін Могильницький.

Доокіль буйні трави й вівси клонилися похиленим хрестам на кладбищі, за цминтарною брамою верби в діл хилились, — а я припав грудьми на ірхасті мохи гробові і щиро розридався!

Бо гірко мені було на згадку, що нас, Українців, і на березовий хрест на гріб одного з найкращих громадян минулих літ не стати!

Жалісно мені було тих трудів молодого покоління наших часів, що нібито шукає Правди, а ідеологію християнства, цю єдину Правду на землі, запро яку непролічені почоти людства вже майже два тисячеліття ціле своє життя приносять у жертву, так, як це робили й колишні великоскитські братчики, — цю Правду нехтують! А Правда на землі лиш одна...

І жаль мені було молодощів мого життя, що так марно та безповоротно мене покидають...

Ольга Сиротинська

Думка

Як світ мене зможе важкою журбою,
Як серце занудить, зание собою,
Тоді я злітаю в небесні простори
І біль свій кидаю, журбу всю і горе.

Я мрією лину у тую країну,
Де небо сповите у хмароньку сину,¹
Де тихо, спокійно цей рай процвітає,
Що в ньому ні сліз, ні печалі немає.

І чую, як щастя у грудь мою летється,
Як радість так любо круг серденька вється,
Як біль весь зникає й житейська тривога —
Бо світ під ногами й душа близько Бога.

Степан Конрад

Проклін сльозам!...

(На чужий мотив)

Проклін сльозам, що ллються в цей грізний момент, коли з усіх сторін знялись вітри, шаліє буря й грає грім... коли нам треба з відвагою й надією тривати, а не згинати чола!

Проклін сльозам!

Проклін і снам, що сняться в цю пору, коли зайнявся дах над головою і повалився дім... коли нам треба зі спокійним видом почати будувати його на ново...

Проклін цим снам!

І хай проклята буде тричі ця бліда малодушність, що зносить сором сама лет власної душі спиняє...

Не на день один...

Не на день один ти сієш своє зерно, але й на завтра — час неурожайний...

Без супочинку плугом край цю чорну землю, щоби на твоїх сірих загонах колись загомоніла пісня золотого колосся...

І хоч нераз жага й бурливі тучі твою працю знищать, вона ніколи не остане без відплати. Лиш сій ти своє зерно не на один день...

Й хоч леготи цминтарних пісень пройдуть нераз крізь твої перелоги, хоч важко й страшно інколи боротися з силами живла — ти плугом край свої пусті облоги і зерно сій...

Бо не на день один ти сієш...

Павло Микитин

В зимі

Тріщить мороз, мороз пече,
Страшний огонь зими несе.
Сніжок мов той хрусталь блистить,
Земля під ним тихонько спить...

І ліс дрима, мов спить також;
Нема квіток, немає рож,
Злетіло листя шовкове,
Трава зівяла, — сум іде.

... І сум іде з могили там,
Дух плаче — знать говорить нам:

»Прийдіть, погляньте, як мені

»В печалі сходять дні сумні«...

Г. Орлівна

Із циклю снів

І. Вершники.

Це сон? — Не знаю... Безкрає, безмежне, розбурхане море і ми — на горах хвиль його. По волі наших могутніх рук, ми то піднімаємося в гору, то стрімголов падаємо в безодню. Нас кілька лишилось; не знаю, де решта. Шалені хвилі стогнуть, ненавидячи нас, у лютій злобі хочуть скинути зі своїх сивих хребтів, а ми бемо, бемо їх, гонимо, впираючися м'язами у м'язи гігантських коней.

Куди ми пливемо?

Якого ворога ми кличемо на бій?...

— Іди, — поборемось! — хто душий? — Не знаю кого викликаємо.

Чорні хвилі — ворожі змії нас давлять, стискають з усіх боків, хочуть закрутити в своїх обіймах і ми якийсь мент кружляємо в дикім танці, в другий мент вириваємось звідтіля і реготом переможців летимо знову в гору, а після кожної перемоги у нас із розсміяних уст — стрічка крові. І змішалися чорні змії зі стрічками крові і тягнуться десь далеко, переплітаючись у фантастичнім танку.

Дрогнуло серце... — Щось іде нове, щось неминучо-рішуче, страшне. — Звідки?... Чорні скелі несуться, чорний звір регочеться, здалека тягнеться своїми обіймами... От воно!... Вам девятий!... Кінець?... Початок?...

Гляну навколо: схопившись за гриву, летять вони всі на гігантських конях, в очах огонь божевільної віри, а над чолом корони — корони з терня.

Бережани, 15/2 1922 р.

ПЕРЕКЛАДИ Й ПЕРЕСЛІВИ

З БІЛОРУСЬКИХ ПОЕТІВ

Максим Богданович

Слуцькі ткачихи

Од рідних нив і хати
У панський двір задля краси
Вони, нещасні, взяті
Ткать золотії пояси.
Минають смутно днів смутні години:
Забувши про дівочі сни
Свої широкі, дорогі тканини
На лад персійський тчуть вони.
А за стіною десь жита гойдаються у полі,
Сміється небо зза вікна —
І лине думка мимоволі
Туди, де одцвіла давно весна,
Де тонуть в сяйві сонця ниви милі,
Синіють любі васильки,
Холодним сріблом плещуть хвилі
І заглядають в річку кучеряві лозняки,
Темніе край зубчатий бору...
І тче, забувшися, рвка
Серед персійського узору
Блакїтну квітку василька.

Ян Луцевич (Янка Купала)

Мій дім

Мій дім — простори неба сині,
Орлами зміряний його обшар,
Де йдуть бої вітрів невпинні
З родиною кошлатих хмар.

Мій дім — зарослі пущі, схови
Поміж беріз, смерек, сосон,
Де сміх русальчин, лісуновий
Полошить вічно тяглий сон.

Мій дім — пісчані та розлогі
Укриті багнами низини,
Ліси соснові, села та поля убогі
Моєї рідної, далекої країни.

Мій дім — ялинок придорожних ости
З осохлою осикою курган,
Де тліють прадідові кости
Де плаче нічка та туман.

Кость Мицкевич (Якуб Колас)

* * *

Заросли ви, межі, в полі
Диким зіллям, будяками:
Не оре вас більше плуг поволі
Не вкриває чорними скибками.

І не стало й сил жіночих
Простір весь ваш розорать:
На ланах розлогих і широких
Трави буйно стали красувать.

Ось і третє Бог дав літо
А нема господарів
І не чути все до світа,
Як раніш їх голосів.

Деж поділись ви селяне,
Що ніде вас не чувать,
І чого бояться на питання,
Межі відповідь давать?

З білоруського переклав *Олексій Яремченко*

Яків Марцеллі

Жаління

В душі я чую клич,
Чому судьби моєї бич
Такий жорстокий,
Що я смутний, що самотній...
Що радості не знаю я,
Що йде овіяна моя
Душа
Каскадою промінних хвиль.
Що лютий біль
Мене все давить
І марнотравить
Мойого духа бистрий біг...
Зневірений, без сил
Паду я з ніг.
І тільки шепт, як шелест крил,
Пливе пророчий,
Що щастям мені стануть Твої очі.

Переклав *С. Червінський*

ПІД ЯСНИМ ПРАДРОМ¹

Другий міжнародний конгрес католицької молоді в Газі

Рік добігає, як під цим заголовком наш орган (І. 269 сл.) присвятив кілька споминів такому ж першому з ряду конгресів. Сьогодні находимось у тім щасливім положенні, що можемо сповістити² про другий з черги, який відбувся 4. серпня ц. р. в Газі, спільно з національним конгресом голяндської молоді.

Наша Ліга ще формально не прилучена до Міжнародного Секретаріату — це наступить щойно пізніше, — однак ідейно ми злучені з усіми змаганнями католицької молоді культурних народів світа, а рішення конгресу є орієнтацією і дороговказом для нас.

При отворенню сьогорічного конгресу було приявних звиш 2.000 учасників, між якими находилися: папський інтернунцій Орсеніо, місцевий єпископ, голяндський міністер праці, провідник голяндської католицької партії й інші визначні краєві і закордонні особи. Тим разом були важно заступлені 18 націй, значить дещо менше як минулого року. Однак поза тими 18 відпорученими стояли другі тільки добре зорганізовані і живучі організми, які не входили у склад окремих представителів лише тому, що або заступали малі гуртки, або ніякі.

З трьома сильними молодечими організаціями Італії, Франції і Німеччини лучилися на зїзді, через своїх відпоручених, організації Бельгії, Австрії, Голяндії, Польщі. Крім них важно були заступлені: Злучені Держави північної Америки, Аргентина, Болівія, Мексик, Швайцарія, Португалія, Мальта, Люксембург, Мадярщина, Колумбія і Чехословаччина. Хіни хотіли вислати 3 відпоручників т-ва хінської католицької молоді в Європі, однак їх не було.

Сильне вражіння на всіх зібраних зробили слова головного секретаря К. Парізі'його, який, отвираючи праці конгресу, почав говорити про теплі і зичливі слова папи Пія XI, що їх висказав на адресу «Інтернаціоналу Католицької Молоді» підчас приватного послухання, на передодні виїзду секретаря до Гаги. Ті свої почування потвердив папа окремим апостольським письмом, котре вислав на адресу згаданого секретаря. Відчитав його секретар на вступі своєї промови. В ній говорилося про «ласкаве потвердження і цілковиту згоду Його Святости» для конгресу, як також про правдиве узнання для благородних намірів міжнародної молоді, котра хоче працювати для справи і побіди тих християнських засад, які одинокі зможуть привернути світові мир, що його світ, серед таких кровавих змагань, даремне без них шукає. Силою тих засад і щирою злукою з умом та серцем найвищого пастиря, від якого «йде світло, яке є певним, невтратним провідником», католицькі молодці стануть «смілими піонерами кращої і незмінної майбутности».

Той сам секретар Парізі відчитав одтак звіт про діяльність міжнародного секретаріату за останній рік, цебто від часу його оснування. Між иншим підчеркнув, що вже за цей короткий час свого існування много допоміг він у напрямку дружних взаємин між поодинокими молодечими організаціями, започатковуючи нові зразки діяльності у формі більше просторій, більш органічній й о характері національнім. З окрема звернув увагу на наново розбуджену ревність і запал у республіках південної Америки, де будяться до життя нові товариства, а видосконалюються давні.

¹ Відділ Ліги.

² Подаємо за «Civiltà Catt», III. з р. 1922, стор. 474 сл. і 565 сл.

Предсідництво конгресу спочивало в руках Дра Янсена, що сам є провідником і душею молодечих голяндських організацій. Під його отже провідом почалися наради. Після теоретичних дискусій приступлено до практичних справ, розв'язуючи питання, що торкаються статутів і орудників піддержки секретаріату. Мало що не годину розтрясувано ідею міжнародньої унії, аж вкінці остоявся концепт секретаріату. Але що він не виступає виключно як орган науки й інформації, тому задержано при ньому радну комісію і тим самим стверджено конечність річних зїздів і частих сходин комісії.

В справі прилучення до Міжнароднього Секретаріату усталено такі основні витичні:

1. Організації мають обєднувати мужеську католицьку молодь, мають мати характер національний, а не окремішний;

2. В одній і тій самій нації допустима є більше як одна звязь (прилучення), якщо тільки кожна зберігає вище наведені черти; це має місце в краях, у яких існує більше мов;

3. Секретаріат може приймати звідомлення і від окремішних молодечих організацій, але не може поводитись з ними як з організаціями прилученими;

4. Де нема гуртів о характері національнім, Секретаріат може прийняти до звязи організації або й організаційні завязки, які дають надію, що з них вийдуть пробоеві осередки для закладин організацій о характері національнім;

5. Всі прилучені гуртки зобов'язуються причинюватись сталим датком, означеним з року на рік конгресом, до вирівнування видатків Секретаріату;

6. Секретаріат залишає, на разі, свій осідок у Римі.

Та однак Секретаріат не має бути тільки органом, котрий лучить й підтримує звязь між ріжними організаціями. До його чинностей належить іще: збирати статистичні дати і робити доклади прилучених до організації; пособляти і поширювати спеціальні студії на заподавані теми, поручаючи їх одній чи другій делегації; займатись і злекшувати обмінний оборот печатаних видань ріжних товариств; поширювати і спомагати всяку ініціативу, яка зміряє обєдинити молодечі католицькі зусилля в центральні, народні організми, або яка наміряє привести до життя і розвою осередки католицької молоді в тих краях, де їх нема. Конгрес кладе також на Секретаріат обовязок поширити докладну статистику про ті молодечі, католицькі організації, котрі вже прилучені до Секретаріату, як також, котрих кожної хвилі можнаби прилучити.

Як конгрес покінчив справи характеру організаційного, занявся тоді іншими. Їх подав учасник Періколі, предкладаючи конгресові, як дальшу точку денного порядку, теми про конечність скріпити євхаристійне життя. Зібравши їх у форму резолюцій, виглядають вони так:

Другий Міжнародний Конгрес Католицької Молоді зібраний у Газі: поновивши, іменем усіх товариств прилучених до Міжнароднього Секретаріату й всіх молодців, що входять у їх склад, своє визнання віри в усі догми католицької Церкви і своє безумовне привязання до намісника Ісуса Христа;

складає торжественний поклін найглибшої богочести Ісусові у св. Тайні і з живим чувством віри, любови і надії узнає в Ньому головне та невичерпане джерело конечної для християнського життя ласки;

в переконанні, — що в організаціях католицької молоді не може бути здорової науки, одности намірів, ширости постанов, інтензивности й сталости ділання, якщо не буде інтензивного євхаристійного життя, котре є основою того всього; — що Евхаристія є єдиною успішною захороною мо-

лодечої невинности; що палкість євхаристійного життя розгріває в молодцях духа християнського апостолу; що тільки Ісус у Найсв. Євхаристії може повести до повної жертви зі свого самолюбства і до цілковитої посвяти себе самих всякій шляхотній і святій справі в життю публічним і приватним; висловлює бажання:

I. Щоби всі товариства католицької молоді світа взяли за основу свого ділання інтензивне плекання євхаристійного життя;

II. Щоби, відповідно до обставин місця й оточення, всі члени організації католицької молоді перейняли практику частого св. Причастя, принаймні раз у місяць;

III. Щоби в лоні молодечих товариств зростало чимраз то більше число душ, які бажалиб кожної днини лучитись з Ісусом в Найсв. Тайні.

Відтак поручає молодечим товариствам:

а) сповняти і поширювати практику щоденного, хоча б найкоротшого, посідування Таїнственого Ісуса;

б) пропагувати між членами і між чужими звичку Адорації місячної і нічної;

в) не залишати ніколи якоїсь євхаристійної прислуги з нагоди сходін, конгресів, научних тижнів і т. д.

г) брати завсіди чинну участь в євхаристійних конгресах місцевих, народних і міжнародних.

Кожному з окрема членови католицької молоді поручає:

а) проповідувати приміром у кружку родинним і поза ним приймаючи св. Причастя і взагалі євхаристійний культ;

б) старатися, щоби християнські супруги усвячувалися присутствуванням на Службі Божій і спільним прийманням Ісуса в Найсв. Тайні;

в) старатися, щоби в своїй родині, в родині співчленів, кривих і приятелів умираючі не були позбавлені, зза через невластиві упередження, останньої потіхи, себто прийняття, по раз останній, Ісуса в св. Причастю;

г) поширяти по змозі знання вище заповіданих резолюцій.

Потім К. Парізі предположив другі з ряду постуляти про духовні вправи, які теж подаємо в цілости.

Другий Міжнародний Конгрес Католицької Молоді, вислухавши звіту секретаря п. Константина Парізі:

ствердивши, що між молоддю многих народів поширюється з великим хісном для душ і для цілей товариств побожна звичка духовних вправ; розважуючи:

I. Що католицькі молодці, а передусім провідники, потребують виробленої совісти, освіченої світлом євангельської науки, як також характеру скріплюваного жаром любови Ісуса Христа;

II. Що нагальність пристрастей в масах молоді і студентства мусить злагіднюватися передусім правдами вічними;

III. Що вимоги і труднощі новітнього життя, в сполучі з вихованням мало застановчим, розбіжним і зісвітчуючим, кладуть дуже важкі труднощі в придбанні собі наскрізь християнської совісти;

IV. Що в ділах апостолування зовнішня акція є пуста і небезпечна, якщо не оживляє її внутрішній дух, який дає їй життя, як душа тілу;

узнаючи, що духовні вправи: історією, досвідом, розумінням Святих, повагою Церкви оказували завсіди безошибочну успішність у тім, щоб відвернути небезпеки, на які виставлена молодець, щоб знеутралізувати отруту, яку поширює і заціплює новітня суспільність, щоби вироблювати християнські совісти і розбуджувати апостольські душі;

висловлює бажання:

I. Щоби молодечі організації письмом, конгресами, сходами поширювали знання і практику духовних вправ, допомагаючи навіть грішми;

II. Щоби поодинокі члени товариств, а з окрема ті, що обійняли або обіймуть яке публичне становище, віддавалися час від часу, наче спочинкові серед шляху життя, духовним вправам, ухилившись на тиждень, на три дні, або й на менше, не могучи більше, на уединення принаймні однодневе;

III. Щоби мати окреме старання при поширюванні духовних вправ для робітників;

припоручає Міжнародному Секретаріатові зібрати статистичні дати, о скільки поодинокі товариства вивязуються зі свого обов'язку заходитися біля поширення духовних вправ, заподавши це до публичного відома прилучених товариств, для доброго прикладу й ревнування.

Оба вище наведені проекти-резолуції прийняли зібрані з незвичайним вдовіллям, а з окрема відпоручники заявили на них свою згоду й одобрення.

Якщо цей другий конгрес не віднісби навіть иншого висліду, як це, що ясно представив нам усі зусилля, які доконує молодь цілого світа для життя евхаристійного і духовних вправ, то й тоді можна вже ствердити, з серцем переповненим святою, християнською радістю, що тим самим конгрес стався найкращим, найвимовнішим і найторжественнішим визнанням віри, яку тільки могла зробити християнська молодь. Коли відпоручники 18 народів, в ім'я тисячів молодців, однодушною і торжественною заявою стверджують, що для їхньої акції і ділання муситься необхідно покласти основою Евхаристію і духовне оброблення серця і душі, так тоді нема сумніву, що ця збірна маніфестація конечно матиме благодатний відгук у кожній закутині світа.

Крім предметів, про які ми згадали, застановлявся конгрес іще над иншими справами. І так: Французька делегація реферувала про умовий вишкіл молоді через научні сходи. При тій нагоді Бельгійці, Італійці і Німці представили різні свої системи в освітніх змаганнях, започинаючи тим способом живу і займаючу виміну думок. Хоч не повзято тут ніяких рішень, то однак усі заявили за важністю питання. — Делегація німецька подала короткий доклад про konieczність усталення певних правил і приписів, яких ціллю булаби оборона молодечої моралі й обичаїв. Ця пропозиція найшла сильну підтримку зі сторони голандської делегації і тому конгрес прийняв її в цілості. Щоби прийшло до яких реальних вислідів, поручено ційже німецькій делегації зібрати дотичні матеріали і предложити їх найближчому з черги конгресові. — Порушувалося теж і инші, другорядні теми, з якими зв'язані були відповідні побажання та домагання і ними закінчено офіційну часть зїзду.

Кінцевий, прашальний бенкет іще раз згуртував усіх, а зі слів кількох нацятьох промовців було видно, що молоді католики цілого світа творять один ряд, одну боеву лінію в боротьбі за моральну, релігійну, інтелектуальну і горожанську досконалість молоді.

Реф. Й. Скр.

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

Міжнародний рух молоді. За почином провідників молоді кількох народів відбувся 25. марта ц. р. в Женеві зїзд, на якому були заступлені оці краї: Німеччина, Бельгія, Франція, Англія, Сербія, Швеція і Швайцарія. Крім того були теж відпоручники кількох студентських організацій і кілька членів Міжнародного Союзу допомоги дітям. Звіти поодиноких відпоручників свідчать, що в деяких краях акція молоді дуже гарно розвивається, завдяки добрій організації. Орган Міжн. Союзу допомоги дітям, з якого виймаємо ті вісти (Гл. Bulletin de l'Union Int. de secours aux enfants III. Nr. 11. 154 сл.), подає точніше такі дані: В Люксембургу шкільна молодь працює спільно з люксембурським Червоним Хрестом, так що велику частину своїх красних успіхів завдячує ця організація ученикам. У Швеції зібрано по школах понад 300.000 корон на добрі ціли. Те саме треба сказати про бельгійських студентів. У Швайцарії, відки вийшов цей рух, різні студентські секції міст: Льозанни, Женеви, Нешатель, Ціріха, Берна й и. ривалізують між собою в добрих ділах. У Сербії благородна, молодеча ініціатива вийшла від уряду і поширилась тепер по всіх шкільних осередках. В Англії повстало окреме товариство підтримуване дарами британських шкіл. У деяких школах відбувається правильна тижнева збірка, а в інших що місяця, або раз на рік. Многі з них остають у безпосередних зносинах із заграничними допомогливими школами Австрії, Мадярщини, Франції, Німеччини, Сербії, Польщі, Литви й Вірменії. Велику кількість своїх фондів віддають ці молодечі організації дочерним комітетам старших, але притім усі вони, за виїмком Сербії, є автономні і незалежні.

Тому що сьогорічний зїзд висловив бажання ввійти у тісніші взаємини з ріжними міжнародними дружинами молоді, можна надіятися, що й українські студентські кружки, союзи, групи, і пр. підуть на зустріч тим хосеним і доцільним змаганням. *Й Скр.*

Чужинці а укр. студентство. В червні цього року вийшла книга амер. УМС-и під заголовком: «For the men who are rab nilding Europe». Посвячена вона головню справам студентства в Чехословаччині. Найбільше уваги звернено на чеське й українське студентство. З 5 ілюстрацій є одна з українського життя. Крім того є кілька статей Американців про Українців-студентів (Machota, Dupre та Miss May). Одинокий вірш, який поміщено в цій книжці, це уривок з «Кавказу» Т. Шевченка в англійському перекладі т. Панчака. *(Відділ преси УСУС).*

Світовий зїзд чеських Орлів. В другій половині серпня ц. р. в Берні відбувся з величавим успіхом світовий зїзд чеських Орлів (католицьких руханкових дружин). На зїзді взяло участь 14 народностей: Англія, Америка, Франція, Швайцарія, Бельгія, Югославія і др. Дня 14. і 15. VIII. служив літургії нунцій Мікара в присутности 5-ох єпископів і около 200 тис. народу.

А) З життя академічної молоді.

Гапичина. Львів. Засуд Ст. Федака і товаришів. У суботу вечером, дня 18. XI. ц. р. довершилась у Львові важна подія в історії укр. студентства. «Того памятного вечера, пише «Свобода» (ч. 19 з д. 21. XI.), запало рішення польського трибуналу що до вини студ. Степана Ярослава Федака і його пяти товаришів-студентів—Штика, Палієва, Матчака, Яремічука

і Зиблікевича. Вердиктом лави присяглих суддів признано Степана Яр. Федака винним злочину намаганого убійства на особі львівського воеводи Грабовського і злочину заворушення публичного спокою з 65 § к. з. за що трибунал присудив йому 6 літ тяжкої в'язниці з вчисленням важкого слідчого арешту. Винними злочину заворушення публичного спокою признала лава присяглих суддів Франца Йосифа Штика, Дмитра Паліїва, Михайла Матчака, Петра Яремійчука й Евгена Зиблікевича, яким, за виїмком Штика, присудив трибунал по 2 і пів року тяжкої в'язниці з почисленням слідчого арешту. Штикови, з огляду на те, що »признався до вини« присудив трибунал тільки півторалітню тюрму. Решту обжалуваних, а саме: Остапа Коберського, Богдана Гнатовича, Василя Кучабського, Віктора Голубовича, Івана Білецького, Миколу Тофана й Остапа Горобіювського звільнено від обвинувачення».

Богословський факультет укр. духов. сем. у Львові. З днем 5. жовтня 1922 р. на богословському факультеті укр. дух. семін. у Львові розпочалися виклади. Всіх питомців дух. сем. у Львові є звиш півтора сотні. Викладають найвизначніші научні сили з духовних кругів, переважно б. професори університету то що. На недавньому зїзді всіх професорів усіх трьох богословських факультетів в Галичині рішено в найбільшій будучині богословські студії продовжити на пять літ.

Марійське Т-во Молоді, (академ. група). Дня 21.10, 1922 р. відбулися звичайні сходи М. Т. М. Маючи на увазі величаві успіхи своєї зверхньої праці за час останніх несповна двох літ — члени Т-ва застановлялися над розвитком внутрішнього життя цілого Т-ва і поодиноких його членів. Що до цього замаркантовано факт, що в нинішньому світі молодому студентству, що бажає стати понад усякі партійні ворожнечі й класові невзгоди і ступати шляхом правди, важко втриматися на вижинах змагання без інтензивної праці над собою та без вправ у самоперемозі. Ввиду цього Презес Т-ва о. др. Й. Маркевич ЧСВВ. подав способи й орудники, що ними досягається верхів духового життя а заохотив членів до живлого змагання в обрії найвищих життєвих ідеалів.

Відтак порішено взятись до зорганізування рефератів на філософійні, релігійні, суспільні теми, що малиб відбуватися в одній з великих саль львів-

ських укр. інституцій і які булиб приступні для всіх охочих студентів найвищих шкіл та для укр. інтелігенції. В тій цілі постановлено звернутися з просьбою до деяких визначних наукових сил із духовних і світських кругів о співучасть.

„Дім українських техніків“. Недавно заснувався у Львові Комітет будови »Дому укр. техніків«. Треба признати, що зважитись на щось подібне в нинішні часи треба було великої відваги. Бо укр. народ Галичини засипаний ріжними збірками на всякі народні ціли, тож годі числити на видатнішу поміч зі збірок. Та в усякому випадкові ініціативному гурткові належить признання за віру в переведення своєї справи в діло. Помагай Біг!

Буковина. Черновецький університет. В зеленій Буковині, як і в усіх частинах нашої України, положення укр. студентства теж невідрадне. Тамошній черновецький університет (заложений ще 1875 р.), окупаційна влада румунізує. До духовної семінарії Українців майже не приймають. На 43 богословів у семінарії є лише 9. укр. народности.

І так 350 укр. буковинських студентів проходить теж важкі роки переломної доби.

Австрія. Життя укр. студентства у Відні¹.

1) Піврічний огляд укр. акад. Т-ва »Січ«. (грудень 1921 — червень 1922).

Українське академічне товариство »Січ«, що по 2-ій точці свого ста-

¹ З приводу браку місця обмежуємося на подання загальних черт діяльності й живучости укр. згуртованого студентства у Відні. Надісланий звіт Т-ва „Січ“ у цілости помістити не можемо, бо це забрало би бодай 6-7 сторінок друку. (Ред.)

тута має метою творити й бути осередком науково-літературного та товариського життя, засновано ще 1868 р. Являється воно отже одним із найстарших студентських організацій за кордоном. З гурта членів Товариства вийшла ціла низка кращих наших діячів, як: Терлецький, Окуневський, Горбачевський, Огоновський, Назарук і інші. Чимало наших кращих діячів безпосередньо або посередньо держали звязки з Т-вом, що у своєму минулому, крім об'єднання студентів у Відні, було начеби центром культурно-освітнього характеру не тільки Галичан та Буковинців, що жили в Відні, але й Наддніпрянців, що або по освітнім справам їхали у Відень, або з політичних причин приневолені були тікати за кордон. Таким осередком залишалося Т-во до останніх часів.

Т-во «Січ» числить тепер 378 членів. Вони поділені між секції, які розвинули можливо активну працю. З фахових секцій є ось такі:

- 1) Секція експортовців зі 122 чл.;
- 2) Гурток медиків зі 42 членами;
- 3) Секція «Земля» (студентів земельної школи) зі 55 чл.;
- 4) Секція філософська з 58 чл.;
- 5) Секція техніків з 17 чл.;
- 6) Гурток правників з 54 чл.

Крім цих фахових секцій є ще й інші, як: а) Гурток студенток з 30-ма членами; б) ремісничий гурток (20); в) гурток есперантистів (25); г) гурток членів Клубу Словянських Студентів (52); ґ) Прихильники чистоти української мови (15); д) Економічна Комісія; е) Хор «Тримбіта».

Саме тепер заснувався гурток студентської «Самопомічі», який при співучасті п. інж. Безкоровайного встиг вже виявити живу та корисну діяльність, а іменню: заложенням власної фризьерні та шевської робітні. В найблищому часі маєтись втворити кравецьку робітню і фотографічне ателіє; в тій цілі вишколює гурток своїх членів на фахових курсах.

Поза рамцями Т-ва «Січ» у Відні існують ще здебільша такі студ. організації: а) Комітет допомоги військовим; б) Гурток Українських Січових

Стрільців та в) Драгоманівська Громада зі 40 чл. — Чимало членів Товариства «Січ» є членами Т-ва Журналістів та німецько-австрійських фахових організацій. Усіж ті товариші, що одержують допомогу від допомогового Т-ва Прихильників освіти — являються членами цьогож Т-ва.

Працю поза фаховою наукою найкраще викажуть реферати, яких за рік 1921/22 відбулось 31. Ось деякі з них:

Д-р Рибчин Іван: «Мілітаризм а пацифізм у вихованні» (філос. секція — 40 присутніх). Околот Іван: «Армія і Політика» (Укр. Війск. Ком. допомоги — 54 пр.). Еремійв Михайло: «Мотокультура» (Секція «Земля» — 18 пр.). Чиж Ярослав: «Українське Студентство в 1920/1921 р.» Карманський Петро: «Ідеологія Моцаріні, творця італійської державности». Еремійв Михайло: «Американська система доріг» («Земля»). Д-р Назарук Осип: «Публіцистичне виховання». Д-р Турянський Осип: «Lux in tenebris» (проби з'ясування українського лихоліття — філ. секція). Кучковський Теофіл: «Дещо з глибини людської душі». (Медичний гурт.). Грушевський Михайло: «Кріза українства» (Драг. гром.). Кушнір М. Якименко: «Кріза укр. громадської думки». Німчук Іван: «Про українську мову». Деркач Пилип: «Причини до сучасної ідеології українського студентства» і інші.

Про стан Т-ва і його членів дадуть найлучшу картину слідуючі загальні статистичні зіставлення:

З кінцем 1921 р. всіх членів Т-ва було: 378. З того числа 336 припадає на мужчин, а 42 на женщин. 312 членів перебуває в Відні, 6 в околиці Відня, 1 в Празі, 2 в Грацу, а 57 в Краю.

Українців-студентів, присутніх у Відні, а не вписаних до Т-ва «Січ» приблизно 20. Причина цього: недостача інтересу до студентських організацій, рідше непорозуміння приватного чи особистого характеру.

Беручи на увагу звання родичів членів Т-ва, то 52% займають сини селянської й робітничо-промислової

верстви, а 48% походить зі сфер укр. інтелігенції.

Що до походження — 295 членів походить з Галичини, 60 з Буковини, 18 з Великої України, 1 з Кубаня, 4 з Нім. Австрії.

Що до віри — 243 членів є греко-католики, 1 римо-кат., 7 православні.

Про решту або не знати, або належать вони до прочих віроісповідань.

На 378 членів — 300 покінчило гімназію, 12 реальну школу, 3 торговельну, 3 учит. семінарію, 1 мистецьку, 1 промислову, а про 58 членів не знати.

Майже всі члени Т-ва студіюють, слухаючи викладів на віденському університеті. 53 вписалося на факультет філософії, 45 — медицини, 22 — права, 9 суспільних наук, 19 техніки, 94 до експортних шкіл, 5 торговельних, 61 земельних, 4 ветеринарних, а 7 мистецьких.

Злидні війни (253 членів служило при укр. війську), важке матеріальне положення та врешті незвичайно форсовна наука (студентство війни виказує за цей рік дуже гарні успіхи в студіях) обнижили й обнижують стан здоровля. На 378 чоловіка статистично зареєстровано аж 49 хорих.

Що торкається життя товаришів всередині самого Т-ва, ідеологічного зріжничування та зацікавлення питаннями, що не стоять у безпосередньому зв'язку з фаховою наукою — число рефератів, лекцій та вечірок і праці по секціях вказують, що рух чималий.

У відношенні до інших студентських організацій — зупинитись треба на праці Т-ва «Січ» в «Клубі Славянських Студентів», що утворився в травні 1921 р. з метою шукати порозуміння між славянським студентством у Відні дорогою взаємного інформування про стан у власному краї, дорогою рефератів, вечірок, чайних вечерів то що.

Клуб розпочав свою працю, але вона не пішла по мирній дорозі, по котрій хотіли її повести Югославяне й Чехи. Коли Поляки забажали поступити в Клуб, українська делегація виступила рішучо проти прийняття, що й дало почин до кількомісячних дис-

кусій, гарячих навіть балачок, а врешті стало причиною розв'язання дотеперішнього Клубу і утворення нового. Новий Клуб об'єднав вже не Товариства, а тільки тих студентів, що згоджуються на розвивання товариського співжиття й культурного зближення без ніяких обмежень. Т-во «Січ» у зв'язку з тим з Клубом виступило, але дозволило товаришам, що згоджуються в тих умовах працювати, вступити в Клуб.

Спільні вечірки, чайні вечери та довгі дискусії в багатому причинилися до роз'яснення й виложення деяких укр. справ в кругах славянського студентства.

Що до Галицького Уряду зв'язків студентство, крім доривочних, не мало. Отже не було місця й ніяким непорозумінням. Підкреслити однак треба, що Галицький Уряд час до часу служив студентам матеріальною допомогою.

Подав: Вол. Ганківський, голова Т-ва «Січ» і Мих. Скорик. Статистичні дані: В. Огоновський.

2) Економічно фінансовий доклад Т-ва Прихильників Освіти у Відні

Невідрадне матеріальне положення українського студентства у Відні, що зродилося у зв'язку з розпадом Австрії, наших невдач на фронтах із нестачею всякого порозуміння з рідним краєм — приневолило студентів в порозумінні зі старшим громадянством призадуматися над знайденням виходу з цього положення. Висловом цього було утворення допомогового Товариства Прихильників Освіти дня 7.III. 1919 року, що взяло на себе роздобуття фондів для покриття найнеобхідніших потреб студіюючого студентства у Відні.

У склад цього Т-ва входять крім представників студентства також представники старшого громадянства. Фонди здобувані здебільша з Америки. Хоч бувало виставало їх на покриття мінімуму прижиття, але здебільша під цю пору так є, що не могло навіть половині потребуючим вистарчаюче допомогти. Причиною браку сталої й повної підмоги з Америки є збіль-

шення числа студуючих новоприбу-
шими і прибуваючими з Галичини, Че-
хії, Польщі та врешті впадок австрій-
ської валюти, що потягало й потягає
за собою безперестанно зростаючу до-
рожнечу продуктів і життя взагалі.

Для перегляду діяльності Товари-
ства Прихильників Освіти подаю кіль-
ка дат зі звіту Товариства за рік
1921 і частину 1922 р.

Місячні грошеві допомоги на удер-
жання і короткочасні позики на
вписи, іспитові такси і т. п. уділяла
Управа Товариства на підставі писем-
них прохань підтверджених секцією,
до якої петент належав. Висота допо-
моги зростала щомісячно відповідно
до зросту дорожнечі. І так:

В квітні 1921 висота допомоги була
К. 500-1500 в місяць;

В квітні 1922 висота допомоги була
К. 3000-13.000 в місяць.

За останні місяці 1921 р. зросли
кошта життя у Відні та інших го-
родах Австрії вдесятеро, як рівнож
і шкільні оплати для чужинців підви-
щено до такої висоти, що положення
українського студентства на еміграції
в Австрії стало дуже важке.

Сума К. 35.000 в березні 1922 р. по-
трібна була на найскромніше студент-
ське удержання у Відні при харчуван-
ні в мензі, без мяса, без видатків на
вбрання, направи черевиків, часописи,
книжок і тютюну. В березні 1921 р.
покривало Т-во в сумі К. 700-1.500
половину студентського удержання, а
в березні 1922 р. видавало Т-во понад
мільон корон місячно і покривало лед-
ві 1/5 або і 1/10 потрібної на удер-
жання суми. Правда, більшість сту-
дентів, що одержувала допомогу, мала
ще поміч з дому, але понад 20 сту-
дентів є таких, що немає ніякої іншої
допомоги, живе тільки з допомоги
Т-ва, та приневолена голодувати, мар-
нуючи здібність і здоров'я.

Кошта студій у Відні на один рік
вчисляючи оплати на вписи та іспити,
виносили в березні 1922 р. пів мільона
австрійських корон.

За 1921 рік видано около 2.000.000
авст. корон на підмоги студуючому
студентству. А одначе то ще далеко

до того, щоб хоч конешне запотребу-
вання було притишине.

Запотребування допомоги в місяць
виносить 4 амер. доларів. На 375 усіх
членів потребує під цю пору:

Всієї допом. 52 — товариш. (—ок)

2/3	»	177	»
1/2	»	35	»
1/3	»	13	»
0	»	44	»

Разом . . . 375

Одержує всю допомогу: 0

»	1/3	«	25
»	1/4	«	25
»	1/6	»	50

Разом . . . 100

Запотребовання в місяць амер. 570

Видається » 123

Недостає » 457

Щоби зосередити допомогову акцію
в одних руках згідно з побажанням
американських українських організацій
та поодиноких людей, роблено було
спробу порозуміння з Прагою з метою
об'єднання. На жаль спроби ці розби-
валися з незалежних од Відня причин.

Подав: Волод. Ганківський.

3) Короткий огляд розвитку бібліотеки Т-ва «Січ» у Відні.

Одиноким тривким дорібком віден-
ської «Січі» являється її бібліотека,
яка тут — за кордоном — сповняє
важну культурну задачу, зберігаючи
і віддаючи до загального користуван-
ня велику збірку здобутків укр. на-
укового та красного письменства.

Її заложення датується від основан-
ня «Січі» одначе справжню сильну
підвалину дали під неї доперва в 1875
і 1876 роках Остап Терлецький і М.
Драгоманів. Старання і енергічним
заходам першого, число книжок в бі-
бліотеці протягом небогатих літ зро-
сло з 50 (1870) до 1307 чисел (1876).
Після слів Драгоманова (Австро-руські
спомини 4 ст. 65) бібл. «Січі» на
книги українські була найбагатшою
в цілій Австрії, а на рос. не біднішою
від бібл. Празького Музею.

Час світлого розвитку бібліотеки не
тривав однак довго. Разом із зовніш-
німи перепонами, з якими доводилось

боротись Т ву «Січ» (нагінка 1877 р., розв'язання 1893 р.) ішов занепад організації, а вслід за тим і бібліотеки, яка в таких случаях поносить завсіди страти. Та доперва 1895 - 1900 рр. безладдя в Т-ві і бібл. досягло своїх верхів.

Після 1901 р. роблено спроби упорядкування бібліотеки, які остаточно вдалися бібліотекарям: Індишевському і М. Січинському (1905). При реорганізації передано велику кількість книжок бібліотеці Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка у Львові для лучшого збереження і вихіснування. Передано: 1906 р. — 208, 1907 — 184, а 1908 — 254 чисел. Всеж таки в бібл. находилося ще багато з одної сторони цінних видань, з другоїж безвартісних і здекомплетованих, так що по великих дебатах і короводах — 1917 р. бібл. пок. А. Гранківським провірено й остаточно заложено трівкий катальог. Число книжок виносило тоді 1.150.

Від того часу помимо воєнного лихоліття, лихого матеріяльного положення «Січи» та застою укр. видавничого руху — бібліотека поступенно зростає і числить нині 1411 скатальогованих творів, в тому багато бібліографічних цінностей.

(Крім бібл. «Січи», починаючи з 1920 року, існують фахові бібл. секцій Т-ва; іменно: медичної — 63 ч.; філософичн. — 45 ч.; «Землі» — 176 ч. «Гуртка Студенток» — 40 ч.).

Зі скатальогованих книжок: белетристичних е 530, научних 652, збірників і журналів 229.

Число користаючих з бібліотеки: членів Т-ва «Січ» 101, не членів 4. Відсоток користаючих членів до всіх членів Т-ва, перебуваючих у Відні 32%.

Скількисть визичених книжок: белестр. 316, научних 168, журналів 71, (разом 565 творів).

Подав: бібліот. Т. Марітчак.

4) *Короткий звіт з діяльності Української Студентської Самопомічі при Т-ві «Січ» у Відні.*

Важкі матеріяльні умовини життя значної частини Українського Студентства у Відні приневолити її кинутися до фізичної праці, щоби в цей спосіб

бодай частинно зарадити своєму положенню. За ініціативою інж. Вол. Безкоровайного засновано з кінцем мая 1922 р. гурток під назвою: «Українська Студентська Самопоміч при Товаристві «Січ» у Відні».

Гурток має на пілі згуртувати в собі всіх тов-ів, що вже обзнакомлені з яким небудь ремеслом, щоби в цей спосіб: дати з одної сторони тов-ам спромому зарібку через вироби і направки всяких найконечніших річей як: виріб білля, краваток, ковнірців, обуви, убрання, прання білля, стриження, голення, годинникарства, шлюсарства і т. д. — з другої сторони дати змогу иншим тов-ам набути згаданих річей по дешевим цінам.

Українська Студ. Самопоміч поділена на відділи: 1) фрізієрня, 2) шевство, 3) кравецтво, 4) пральня, 5) переплетня, 6) фотографічний та 7) відділ вільних занять. До останнього відділу належать господарські полеві та огородничі роботи, перевозування річей, годинникарство, шлюсарство, печатання (на гектографі) і и. т. п. Працю почато у відділах: шевським, фрізієрні, фотографічним і вільних занять без ніяких матеріяльних засобів. І не достача гроша на закупно найконечніших знарядів грозила цілковитим застановленням діяльності цілого Гуртка УСС. Тут прийшло в підмогу ЗУНР. (допомогою К. 100.000) і Укр. Т во Прихильників Освіти у Відні з позичкою (К. 600.000). Так закуплено деякі найконечніші знаряди до перших трьох відділів.

Вже в протязі двох місяців (V і VI) праця «УСС» показала великі користи для студентства.

Шевство (67 направок) ціна Гурт. 1.270.000 К., ціна у місті 2.170.000 К. Фрізієрня (корист. 177 тов.) ціна Гурт. 25.900 К. ціна у місті 72.000 К. Годинникарство (26 направ) ціна Гурт. 61.000 К. ціна у місті 210.000 К., не вчислюючи багато безплатних случаїв.

Майно Гуртка складається із інвентаря і доходів робітень (шевство 10%, фриз. 20%, инші відділи 4 - 10%.

Гурток УСС. числить 17 членів.

Рівнож задумується утворення дешевих курсів шевства та кравецтва при помочи Т-ва »Rohö« (Reichsorgan. der Hausfrauen Oesterr-s) і досі зголосьилося 7 тов. на кравецький, а 11 на шевський курс.

Думка засновання своєї власної харчівні — мензи не чужа, тільки поки що далеко до її здійснення ізза браку льокалу і фондів.

Голяндія. *Gara.* 4.VIII. ц. р. відбувся II міжнародний зїзд католицької молоді. Перебіг зїзду, враз із резолюціями, подали ми на стор. 294 цього »Поступу«.

Італія. Доносять нам з Риму, що на міжнародньому університеті »Gregorianum«, Українець Павло Теодорович, Василяннин, одержав з рук кардинала срібну медаль як нагороду за найліпше оброблену працю з области соціольогії.

Польща. *I загальнопольський Конгрес Християнської Молоді.* До яких вислідів доводить свідомі і тверда праця принаймні кількох ідейних одиниць, про це наглядно свідчить оцей Конгрес. На світ привели його люде молоді, що захоплені ідеєю, порішили дати їй реальне буття. І доказали свого. Приготовили Конгрес, навязали — як на початок — досить численні зносини з відповідними людьми й організаціями, довели в дні 1. жовтня ц. р. до його дійсного отворення, та обійшли його величаво. Програма Конгресу не мала, що правда, широкого розмаху, а виголошені промови не подавали ніщо конкретного, але зате треба підкреслити, що ясно спрецизовано напрямок майбутнього ділання в дусі католицького світогляду. Нехай жеж засади, які пролунали на цім першім Конгресі, найдуть щире зрозуміння в найширших кругах польської молоді, бо тоді, сподіємося, піде за ним переміна польської ідеольогії і відмінна тактика супротив усіх, що ніяк не можуть почуватися Поляками¹.

Й Скр.

Жидівський університет. Єврейська організація »Tarbut« отворила недавно тому в Варшаві жидівський університет. У програму викладів першого курсу входять: державне право, біблійні студії, філософія, історія жидівського руху, психольогія і ин. Викладають професори: Грінбаум, Тон, Когане, Шнерсон і Готліб.

Франція. *Конгрес катол. молоді у l'Oise.* L'Écho de Paris« (Ч. 13.806 з д. 6.VI. ц. р.) звідомлює: Річний Конгрес католицької молоді de l'Oise відбувся сьогодні (5.VI.) в Creil, під головуванням Преосв. Le Senne, єпископа з Beauvais. З різних сторін департаменту прибуло майже 150 відпоручників. Після Служби Божої в парохіяльній церкві, учасники зібралися на перше засідання студій. Промовляв кан. Dupuis, а річний звіт зложив М. Lesage. По полудні відбулося друге засідання з двома рефератами, з котрих перший займався загальною організацією, а другий частинною (місцевою) в межах Франції. По рефератах слідувала товариська гутірка на заподані теми, а вкінці палка промова предсідника, котра й закінчила конгрес.

Хіни. В столиці Хін, у Пекіні, відбувся на днях від 2 до 9 цвітня ц. р. XI міжнародний Конгрес всесвітньої федерації християнських студентів. »При довгих, покритих традиційним, зеленим сукном столах, оповідає учасник д. Т. Мітана, репрезентант Польщі (гл. »Czyn« II. 213 сл.), уставлених у прямокутник, засіли репрезентанти кількадесятьох народностей світа. Особливо звертають увагу делегати Далекого Сходу, отже передусім представники університетської молоді Хін, Японії й Індії враз із Бурмою і Цейльоном. Є там висланці островів філіпінських, гавайських, Австралії, Нової Зеландії, Південної Африки, Злучених Держав, Канади, Аргентини і Південної Америки; далі є там репрезентанти Малої Азії, Туреччини, Єгипту, вкінці європейські делегації з Англії, Франції, Італії, Німеччини, Швеції, Норвегії,

¹ Тоді мабуть інакше прийшлосяб також зредувати інсинууючу допись на адресу »Поступу«, яку помістив »Młody Robotnik«, орган польської працюючої молоді в ч. 7, стор. 23. (Редакція).

Данії, Росії, Голандії, Швейцарії, Болгарії і Греції. Делегати країв, не зв'язаних організаційно з федерацією, мають визначені окремі місця». Учасники зїзду, це в більшій кількості люде молоді, студенти і студентки, хоч не бракувало і старших громадян, між якими були теж професори університету. З поміж порушуваних тем одні відносилися до справ адміністраційних, технічних зїзду, а інші займалися перекладенням у діло міжнародного ідеалу, причім найбільше цікавила дискусія про відносини федерації до війни. Говорилися також про чужі впливи на душу східної молоді, а перекладені дискусії вказували, що тамошня університетська молодь терпить голод за-

хідно-європейського знання й освіти і намагається ввійти у найтісніші зносини з культурою і психікою заходу. Кожний клич, кожний заклик релігійного характеру входить у душу і приймається скоро. Але на жаль релігійні кличі йдуть до них по більшій частині з Океану, з Америки від таких «християнських» організацій, котрі майстерно, під покришкою суспільного, гуманного християнства, в дійсності тільки руйнують основи Христової науки і християнської догми. Таким християнством не уздоровиться ніякої школи і студентства, а тим більше школи і студентства Азії, Африки чи Австралії.

Й. Скр.

Б) Середні школи.

Звіт з діяльності Товариства „Студентська Громада“ ім. Івана Франка у Львові

Під тривожний акорд прикрих стонів, ступаючих з усіх усюдів ізза буденних нестерпимих злиднів, в хвилю коли скільки додатно доброї в правдивому значінні молоді 40-мільйонного поневоленого народу мікроскопічно змаліла, в пору коли трудні завдання стократно побільшили працю, в слушний час, в якому життєвий годинник вибив сучасній молодій генерації годину відіграти свою роль — заходами кружка учеників VII. кл. філ. акад. гімн., при інтензивному старанні упрощеного до цього Вп. п. д-р. Степана Балея та за пізнішими кріпкими, пригожими змаганнями Вп. п. проф. д-р І. Брика, І. Паньчука і М. Мельника повстало взнесле пожаданнями під цей мент ідеями Т-во «Студентська Громада» ім. Івана Франка. 7. цвітня 1922. р. відбулися І. звичайні загальні збори, на які прибуло зерно ідейного студентства цілої гімназії від IV — VII. кл. в числі шість десятків, щоби сповняючи докладно свій обов'язок, інтензивно працюючи з піднесенням в гору чолом — повним блиском надії і непохитної, гранітної віри: «Піт і кров до людскости скарбниці,» «До поступу будови докладати.

»Добра собі в добрі усіх шукати. (Франко). Вони числячись першими членами стали всі іменовані дійсними членами і як такі вибрали приписану статуту Головну Управу (Я. Цурковський — голова, Я. Ясенницький — містоголова, В. Семичишин —

секретар, і вільний член, Я. Ваньо — скарбник, М. Семичишин — бібліотекар, Я. Тесля — 1. заступник, Баран Р. — 2. заступник) — та Провірочну Комісію (Б. Собків — голова, Кордуба Юрій — містоголова, Шухевич Роман — секретар, Петрик Ярослав — член). Головна Управа розуміючи завдання, яке вложило на неї Т-во, змагаючи дійсно, «щоби український народ силу й свободу раз мав,» будучи свято переконана, що «мільйонів стан на Ній стоїть, що за долю мільйонів мусить Вона дати одвіт,» — проявила значну, слідну діяльність. Бодро й мужно доложила Г. Управа всіх можливих своїх зусиль і старань, щоби крізь небалість, байдужність, ворожі обставини й всілякоформне зло перебити каменяремським молотом невсипущого труду важкий терневий шлях в першій мірі до сповнення Франкового віщування:

Розпадуться пута віковії,

Тяжкії кайдани...

Встане слава ненька України

Щаслива і вільна!

Від Кубані — аж до Сяну річки

Одна нероздільна!

Г. Управа зовсім була свідомо потреби: незвичайної праці, залізної карноти, могоучої братерської солідарности, скрайного почуття самопосвяти, розуміння, громадських обов'язків, критичного духа згартованого на взір членів передвоєнних Громад, — овіяного очайдушною вірою в побіду задуманого діла та оповитого нестримним, стійким змаганням і палкою любов'ю до самоосвіти — й тому звернула

1 На II. Звичайних Загальних Зборах (вересень 1922.) склад Головної Управи змінився: Я. Цурковський — голова, М. Семичишин — містоголова, А. Антонович — секретар, Жирак — скарбник, В. Іванець — бібліотекар, Г. Білевич — вільний член Я. Ваньо — заступник.

2 На II. Зв. Заг. Зборах (вересень 1922.) склад Пр. К.: Ярема Микола, Кордуба Юрій й наступить доповнення двох інших членів Пр. К.

3 Слова приречення.

4 Слова І. Франка.

Вона працю Т-ва в цьому напрямі. І так при всімлому покермованню Нею Т-ва повне життя в громаді почалося вже від 30.IV. 1922. Перетяжлива праця, що все повстає при ново заснованій організації, займала передусім висших діловодчиків. Головна Управа відбула 8. (вісім) довгих засідань (з того одно з Протекторатом) окрім ряду значнійших звітів. На цих заняттях Т-ва порушувало й обговорювало докладно справи, що мали на цілі піднесення й розвій Т-ва. Визначною працею було введення великого об'єму і обильного в зміст регуляміну, що уліпшивши устрій й лад Т-ва чимало причинився до лучшего стислішого зорганізування Громади. Заходами Головної Управи відбулися 4. (чотири) Загальних Зборів, 8. (вісім) Сходин, прогулянка до Винник, чотироразові мячеві «тренинг» та довша екскурсія в Карпати — що не лише скріпило адміністративний апарат Т-ва й познакомило членів бодай з примітивними організаційними методами, але причинилося до піднесення духа в членів і значного збільшення їхньої освіти — цього одинокого, сучасного авангарду нашого буття. Осягнення цього треба приписати передусім низці відчитів, що були слідуєчі:

23.IV. 1922. тов. Гошовський Роман: «Дещо з астрономії (про землю)».

6.V. 1922 тов. Ясеницький Ярослав: «Петро Могила і його діяльність в Могиланській академії».

12.V. 1922. тов. Собків Богдан: «Про приязнь на основі Цицерона Laelius de amicitia».

25.V. 1922. тов. Рудницький Лев: «Симпатія і антипатія».

11.VI. 1922. тов. Цурковський Ярослав: «Богдан Хмельницький в Галичині».

15.X. 1922. тов. Шайон Володимир: «Дещо зі спорту».

Також і дискусія нарад незвичайно оживлена, при співучасті Покровителя чимало причинилася до згаданого. Намагаючи піднести Т-во, Головна Управа мусіла видати велику кількість, конечних і користних припоручень, що уліпшили зорганізування Громади. Що день, на означеній з гори перерв, відбувалися звіти десятків, на котрих крім припоручень, що їх десятники одержували від голови, велися також дискусії на теми розвитку Т-ва або попереднього відчиту. В члені Т-ва прибуло 3. (три) десятки, відійшло п'ятьох членів, яких на власну їхню просьбу звільнено з членських обов'язків. При Т-ві власними докладами кількох товаришів і значної помочі Покровителя д-р Ст. Балея зорганізував бібліотекар Т-ва т. Семчишин Михайло значну бібліотеку, зложеною з 60. томів гарної, здорової, освітлюючої лектури. Під сучасний мент Г. Управа робить старання випозичити для Т-ва якусь більшу бібліотеку. Скарб Т-ва доволі значний, з якого приходів Громада покрила всі конче по-

трібні видатки. При Т-ві заснувалася секція: «Кружок Братньої Помочі» (12.V. 1922, до якого вступило 40. дійсних членів. Діяльна Управа К. Б. П. скликала звичайні загальні збори, відбула 4. (чотири) засідання, видавала в потребі відповідні, пожадані зарядження — словом дбала про розвиток секції. 21.V. 1922. отворено головно з понуки голови К. Б. П. Барана Романа Читальню, яка ізза кінця шкільного року не розвинула як слід своєї діяльності, якої однак будучина заповідається світло. З вкладок (по 10. мп.) і з добровільних датків приділено двом тов. замітну допомогу. В сучасну пору головно за ініціативою містоголови К. Б. П. тов. Гошовського Романа секція береться до енергічної допомогової акції арештованим тов. філ. акад. гімн В найкоротшому часі повстане в Т-ві проектом вже рішена секція: «Руханково-Спортивно-Атлетичний Кружок». Що до Провірочної Комісії, — то та (так цілого Т-ва, як і К. Б. П.) вивязалася зі свого завдання на загал-дод-тно. Відбувала звіти, засідання, провірювала скарб, книги та сповнила солідно означені регуляміном функції. Аби дати доказ правдивого розуміння й почуття горожанських обов'язків Т-во між иншим улаштовувало збірки на добродійні цілі, звиджувало мистецькі вистави й брало участь в прилюдних народних святах.

Змагаючи вшанувати пам'ять Патрона І. Франка, піднести духа у членів, познакомити ширші круги молоді й громадянства з завданням Т-ва, Головна Управа рішила відбуті: Свято в честь І. Франка. Непригожі обставини, іменю спротив Дирекції, спричинило це, що Т-во знявши більшість членів в користь концертних приготувань (участь в хорі і сценічному образі) занедбало поставленого собі завдання: адміністративно - організаційного скріплення. Висше наведене треба уважати за головну причину недуже великої освітньої праці та деяких промахів членів взглядом карности і ладу Т-ва. Зараз Т-во не може проявити своєї широкої освітньої діяльності, хоч має цілу низку відчитів та викладів, бо перешкодою стоїть сучасна загальна ситуація і заняття всіх сил Т-ва в приготуванні до Франкового Свята.

Свідомством успішної кількамісячної праці Т-ва було виконання членами спеціальних завдань: праця в читальнях, приготування аматорських вистав, улаштування викладів, відчитів, читання книжок селянам, збірка добровільних датків й т. п. Т-во змагаючи піднести й розвинути свій гурт членів, не переставало старатися й про ширші круги молоді української генерації. Енергічно взялося воно до популяризації своїх ідей й до організування т-в в Краю; вислідом чого — зараз існуюча «Студентська Громада» при торгов. школі Т-ва «Просвіта» й інші скорою допомогою назріваючі Громади. В найближчих

днях поступить цілковита реорганізація Т-ва так на освітньому, як і на адміністративному полі — в першій мірі, аби розбудити в молодих тов. (з якими чимало прикрих короводів) спрагу й запал до поважнішої освітньої праці. Вкінці слід заявити, що в біжучому шкільн. році до претекторату Т-ва приступив, як п'ятий з черги Покровитель проф. Плятон Лушпинський, який враз з іншими Покровителями в великій мірі причиняється до кращого розвитку Т-ва.

Нехай цей звіт Т-ва, буде нестертим доказом, що ідеї корисної народів, зрешеної мучениками, виплеканої впертою, завзятою, тихою, внутрішньою працею — молодих ідеалістів ніколи не в силі подолати яка небудь земна сила.

Хай цей звіт Т-ва, яке змагає розбудити в молодій генерації іскру запалу до позитивної, творчої праці, спрагу правди, добра і краси, почуття справедливості, карності, громадянського ладу, сам посвяти і братньої злагоди — відібеться могучим, голосним, стійким, не «фаєрковим» відгомінном в умах і серцях української молоді¹.

Тому сміло вперед, — нестримно, — побідоно!

Пробиваймо дорогу кращому завтра.

Льва-город,
7/XI. 1922

Реф. Ц.

Звіт

з діяльності «Громади молодіжи ім. Гр. Сковороди» в держ. гімн. з укр. викл. мовою в Коломиї².

Коломия. Вже в шк. р. 1914/20, існувала у нас клясова громада уч. VII. кл. А в шк. р. 1921/22 поширилася ця організація й на інші класи Тов. Ситемкевич Дм. голова VIII кл. отримав всі клясові громади разом і зорганізував «Громадську Раду».

«Громадська Рада» відновила діяльність Літ. Наук. «Кружка», «Самопоміч», вибрала концертний комітет.

Мім товаришами повстало змагання зорганізувати «Пласт». Тому «Гром. Рада» вибрала містовий комітет. Т. Кульчицкий Евген (VIII), голова комітету, зорганізував Пластовий полк. Полковником став т. Івантишин Ярослав (VIII).

Та поза тим «Гром. Рада» не проявила живішої діяльності. В виду цього наступала реорганізація кружків, в якій головою «Самопоміч» і «Гром. Ради» дня 4.III. 1922 р. вибрано т. Івана Прокопова (VIII).

За його головування почалося живіше життя по всіх кружках. Зразуж таки стягнуто залягаючі вкладки, асигновано 5000 мп. на організацію «Пласту» та ухвалено навізати зносини з товаришами з інших гімназій.

По переведенню котролі підвідділів — «Гром. Рада» рішила видавати свій орган або видати Альманах.

До приготівних праць вибрано комітет, а т. Івантишинів поручено робити заходи в справі видання Альманаху.

За старанням концертного комітету і проф. Романа Шипайла 4.V. 1922 відбувся Шевченківський концерт. Чистий дохід (61.000 мп.) розділено на «Самопоміч», «Антикварню» і «Пласт».

Рівночасно йшла праця і в «Літ.-Наук. Кружку». Поділивши Кружок на гуртки зреформовано статут та створено «Гурток Україністів». Повстали 4. Гуртки Україністів в кл. VIII., VI. V. і IV., є також Історичний, Природничий і Математичний. Найкраще розвинувся «Гурток Україністів VIII, кл.», в якому перероблено I. і половину II. доби укр. літератури та около 30 оповідань і повістей. Окрім праці в Гурткові було в Кружку 8. відчитів на різні теми.

«Самопоміч» збогачена великою збіркою, а опісля доходом з Концерту уділювала запомогти бідним ученикам, удержувала антикварню та визичувала, після зреформованого регуляміну, гроші на процент. Антикварня розвивалася гарно.

Розвивалися гарно і деякі клясові громади у клясах відбувалися помічні лекції. У деяких одениць слідне було велике заінтересування громадським і товаришським життям. Дня 17.VI. 1922. «Громада молодіжи» покінчила свою діяльність за 1921/22 рік з надією нового розцвіту з починком слідуючого шкільного року.

Реф. Іван Прокопів,
Голова.

¹ У всіх справах, що дотичилиби Громад треба писати на адресу: Ярослав Цурковський, Львів ул. Кохановського 35/1.

² З причини арештування ред. тов. І. Гладиловича, через що затратився був і цей рукопис, — уміщуємо його щойно в нинішньому числі «Поступу». Редація.

ЗІ СВІТА

Щира, вірна, хоча впрочім цинічна картина, якою змалював Ферреро¹ сучасну, «модерну» цивілізацію, відповідає правді та дійсності. Людство під проводом сучасних керманічів світа, матеріялістичних плутократів іде навпростець до повної анархії, а за нею до новітнього варварства. Не принесли порятунку з тугою очікдані конференції у Вашингтоні, Дженуї, Газі. На всіх їх володів не принцип етики, справедливости, а принцип егоїзму. Як найбільше збагатити свою державу, а радше міліярдерів у своїй державі, а як найбільше визискати інші держави та нації, — це майже виключна тенденція всіх договорів та конференцій.

Яка причина цих трагічних явищ у «цивілізованому світі»? Чому керманічі світа не завертають на шлях відродження й поступу?

Найглибшою причиною, це ложний принцип, а радше ціла низка ложних принципів. Найважлишою, основною ложжю є це, що ціль людського життя, це як найбільше туземне вживання. Поставивши раз свідомо, чи несвідомо такий принцип, послідовно, примінюється до нього ціле, повне, приватне й суспільне життя.

А що цей принцип є ложний, тож знасилює, ранить людську природу, сотворену і стремлючу до правди, — а зранена людська природа мститься недугою, болем; болем одиниць і болем цілої людської суспільности. Цим болем то саме стан світа, який переживаємо.

І так, нема рятунку для суспільности, як вернути на ясний шлях правди і на правді оснувати своє хотіння, свої змагання і свої діла. Це логічне і доволі ясне.

Та чи є видючі, чи є пророки, які вказалиб людству шлях правди? На це доведеться мені поговорить іншим разом.

(*Observer*).

Галапаси християнства. Як глибоко запустила своє коріння в життя християнських народів жидівська мафія, як неймовірно великі розміри займила гангрена юдеїзації християнського світа — про це не кожному з нас мабуть відомо. Всякий одначе бачить, що жидівський капітал трясє нинішнім світом, що жидівство властиво кермує політикою теперішніх держав, та що Юдеєю дишуть усякі соціалістично-більшевицькі організації. Майже вся преса, якою живе гро сьогоднішнього звихненого людства, в жидівських руках. Словом — якщо хід вселюдських дій піде дотеперішнім шляхом, християнські народи, мимо своєї культури, стануть рабами Ізраїля.

Про те, що нашим простолюддям перший ліпший пейсатий Жидокути витирає, кожній з нас чейже знає. Знаю також, що Жиди дуже кривим оком дивляться на розвиток кооперативного життя по наших громадах. А оце наведу один епізод, що оноді мав місце в польському місточку Шумську, над гряницею радянської Росії, який кине яскраве світло на жидівські заведії.

До недавнього часу всі склепи в цьому місточку були в руках Жидів. Та між міщанами проявилось змагання заснувати свою кооперативу, на що оден з поміж них жертвував навіть кавалок поля під будову. Жиди старалися відмовити їх од цього і навіть давали п'ять мільонів марок, щоб тільки вони залишилися з цією гадкою. Коли одначе це не

¹ Порівнай стор. 51. і 52. ц. річника.

вдалося, жидівська юрба кинулася з косами на робітників, що саме почали будувати кооперативний дім, одних побила, других поранила, а решту розігнала...

Оттакі речі діються в християнській країні, між християнським народом і помимо влади християнського правительства. *В. М.*

Явна диспута про „науку і релігію“. В Києві в університетській салі, а пізніше в міському театрі відбулася тридневна диспута на тему «наука і релігія». В диспуті брали участь з одної сторони представники професури і церкви, з другої сторони — комуністи. При диспуті була присутною товпа — переважно з помежи молоді, що образується. Диспута скінчилася повним поразенням комуністів, хоч другого і третого дня диспути вони значно скріпили свої ряди. (*«Вол. Слово»*).

Аеронавтика. Літаки належать у теперішний час до найбільше небезпечних і важних засобів культури людства. Перед війною уживано їх лиш до виїмкових цілей та з часом вони відіграють дуже велику роль і ввійдуть в круг для всіх доступних середників комунікації.

Німеччина мала з початком війни заледві 270 літаків, а в 1918 р. 47.000. — Англія утворила окреме міністерство воздушної фльоти. До якого удосконалення доходить комунікація літаками свідчить факт, що Англіїці побудували багато аероплянів, які мають по 7 ліжок. На 100.000 пасажирів, що їздили в тому році літаками, було 7 випадків катастрофи, тоді, як на те саме число пасажирів в залізницях було 12 випадків.

В Італії заведено сталу воздушну почту.

Жаль тільки, що людська злоба не має границь, та що всякі винаходи й вицвіти культури, а навіть і мистецтва, обертає на погубу людському родові. Це новий доказ на те, що культура розуму, якщо бажає бути правдивою культурою, мусить іти в парі з культурою серця.

Католицький університет в Португалії. В Соїмбрі-і основується католицький університет на разі з філософічним, богословським і юридичним факультетом. Професори видаватимуть науковий часопис.

Кооперативне знання. Звертаємо увагу нашого студентства на многонадійну прояву серед нашого народа, що начеби стихійною силою обіймає що раз то ширші круги — на зрозуміння ваги закладання кооперативних спілок між нашим громадянством. Бо моральний культурно-освітний та економічний розвій широких мас нашого народа йдуть зі собою в парі й оден без другого не довго буде розцвітати.

Тому треба придбати собі хочби лиш елементарні основи кооперативного знання, щоби бути ознакоченим з потребами та завданням цієї економічної організації. Понище подаємо найконечнішу літературу з тої области на укр. мові. Через те бажаємо дати спромому запізнатися дещо з цією цариною нашого організативного життя.

- 1) М. Гехтер: Сільська кооперація.
- 2) Ідеали, теорія і принципи кооперації (накладом К. Панківського).
- 3) І. Петрушевич: Спількові крамниці сист. Рогдель.
- 4) В. Доманицький: Товариські крамниці.
- 5) Йогож: Про сільську кооперацію.
- 6) К. Панківський: Кооперація, її ідея, задача і значіння. *В. М.*

Книжковий голод. Голодова політика радянської Росії зглядом рад. України торкається не лише фізичного існування цієї другої, але й її духової сторони. По всій рад. Україні розповсюджується велика маса

друкованого слова в ціллях большевицької пропаганди, але справжнього духового корму — доброї книжки — ніхто їй не дає. Закордонні видавництва з приводу великої валютної різниці та всяких перепон при ввозі книжок на Україну не дописують, от і тому на Великій Україні царює й голод доброї книжки...

З хвилию вільного ввозу книжок на Україну перед нами розтирається велике завдання видавничої праці. Та треба тямити про те, що книжковий голод на Україні заспокоїть тільки добра книжка.

„Рідна Школа“. Під нинішні переломні часи слідби загалові українського студентства звернути більшу увагу на матеріальну піддержку нашої «Рідної Школи». Чехи в часах найбільшого національного гнету найбільшу вагу клали на свої рідні школи і складали радо потрібну квоту на їх удержання. І так через молодь, виховану в рідних школах, відродилася чеська нація. Те саме в цю пору повинно бути і в нас. Та на жаль статистичні дані канцелярії «Рідної Школи» вказують, що загалові нашого суспільства справа «Рідної Школи» не лежить на серці. І так н. пр. на 5.000 висланих чеків у місяці серпні 1922 р. ледві 307 вернуло з датками. Зібрана квота жертв у серпні ледві переходила оден мільон, коли в самому Львові на виплату учительству українських приватних шкіл і службовикам треба 4.000.000 мп. місячно (при теперішньому спадку валюти ще й більше).

На таке невідрадне положення «Р. Ш.» укр. студентство не може глядіти з заложеними руками. Зрозумівши вагу рідного виховання хай воно доложить усяких старань якимби то не було робом причинитися до збирання жертв і хай не минає ні одної нагоди чи торжества, де можна при його допомозі докласти цеголку під будівлю рідного виховання.

Хай не забуває про ясну девізу:

«В рідній школі — наша будучність!»

Українські інваліди. Немає нічого страшнішого на землі, як здатися на ласку посторонніх людей і в їхні руки зложити живчик свого життя. А й так воно на світі діється... Велике число воєнних інвалідів силою долі здалися на ласку своїх земляків, бо в них самих немає вже змоги власними руками леліяти свою долю! Таких інвалідів має й наш укр. народ! А має їх понад 5.000 з самої укр. війни. Хайже укр. студентство в крузі своїх духових інтересів і про них не забуде та хай прийде їм у поміч! Старше громадянство мусить подбати про їхнє матеріальне забезпечення (хоч до тепер ще цього не зробило), а ми даймо їм міць у притомлені душі.

При всякій нагоді видвигаймо справу їхнього горювання!! *В. М.*

Павло Тичина. Оден із найвизначніших теперішніх укр. поетів Павло Тичина, що під цей час перебуває на радянській Україні — хорує на сухоти.

Авторський вечір. Оноді (5. X. 1922) відбувся авторський вечір молодого укр. поета, Василя Бобинського, що його критика досить неприхильно зрецензувала. Впадає одначе в очі факт, що нинішня критика руководиться не так вимогами, що їх ставить сама мистецтво, як радше зглядами особистого чи політичного характеру. Доходить вкінці до абсурду, як це річ малася й із оцим вечером, про який на сторінках «Діла» пишеться непривітно, а в «Землі і волі» возноситься поета під блакити. Требаби однак зазначити, що «поплечництво» і «взаїмна адо-рація» великої частини молодих поетів, що їх приписують їм старші критики, дійно загніздилися на нашому Парнасі. — *В. М.*

„Що читати?“ Невдовзі появиться друком трьохмісячник »Що читати«, в якому будуть поміщені цікаві і вельми займаючі статті на теми читання книжок і сомообразування. Часопис цей призначений головню для селянства, але й студенти найдуть в ньому не одну вельми інтересну поуку, як читати книжку, щоби з цього читання була якась користь. Обовязком усякого студента є причинитися до піддержки цього органу і всякими способами ширити його між селянством.

Адреса Редакції: »Добра Книжка« Львів, ул. Содова ч. 4.

НЕКРОЛЬОГИ

Дня 4. падолиста 1922 р. тихо й забуто під білою рукою сестри-жальбиці в шпитальних мурах замкнулися повіки бл. п. Михайла Маційовського, богослова II. р. зі Львова. В ньому питомці укр. дух. сем. у Львові стратили доброго й щирого товариша. Покійний родився 23. X. 1897 р. в Завадовичах, городецького повіту, де й кінчив народню школу. В 1914 р. покінчив у Городку IV. кл. гімн., а відтак перенісся до гімназії в Яворові. В гімназії живо інтересувався всякими народніми й суспільними справами, залюбки читав та зладжував для молодших товаришів відчити то що.

В 1918 р., як гімназист VII. кл., добровільно вступив до Українського Війська й частину своїх ідеалів вважає зреалізованими. Невдовзі одначе потім попадає в полон, а видіставшись відтіля — 1920 р. складає в акад. гімн. у Львові іспит зрілости.

Вступивши в духовну семінарію — покійний зразуж таки приспособився до вимогів життя в духовній інституції й своєю тихою та товариською вдачею залишив у серцях товаришів сердешні, милі спомини. І хоча в послідних роках його віку дуже часто життя його скорбило, бо в 1919 році умер йому батько, а він сам од довшого часу скаржився на абдомінальну недугу — він усьо то приймав супокійно й у всьому шукав Божої волі.

Хайже та земля, по якій покійний бажав сіяти слова Христової Правди, хай вона його прийме на своє чорне лоно тай стане йому пером! В. Й. П.

Бабак Осип, уч. IV. кл. укр. гімназії в Стрию, * 1907 † 29. VII. 1922 р.

Покійний родився 1907 р. у селі Моршин стрийського повіту. Перебуваючи у рідному селі на феріях, зранився упавши в часі гри в копаного мяча. Занедбавши рану, дістав закаження крови. Крім цього дістав (мабуть також з надмірної гри на сонци з одкритою головою) — запалення мозгу, а також легких та ставів. Знеси-

лений так чотирма недугами помер дня 29 липня у міському шпитали в Стрию в часі, коли того з нас ніхто зовсім не сподівався. Довідавшись про це ми, стрийська молодь, спішимо зложити цих кілька слів прощання й співчуття, ділючись зі ширшими кругами укр. молоді цією сумною вісткою.

Покійний був сильної віри, правдивий син Неньки-України та щирий друг. Хай з Богом спочиває.

Товариші і товаришки.

Підчас печатання цього випуску наспіла сумна вістка про смерть бл. п. Романа Курила, студ. богосл. (на відпустці). Покійник був незвичайно ідейною людиною й активним членом ріжних студентських Товариств, а zarazом співробітником нашого часопису. Щирий спомин про покійника помістимо щойно в найблизшому числі.

РУХАНКОВО-СПОРТОВИЙ ВІСНИК

В. К.

Національне, фізично-етичне виховання молоді

(Докінчення)

Копаний м'яч

Приносить він молодому студентському товариству багаті й різноманітні користи та стоїть під тим оглядом на першій місці перед усіма прочими родами плекання тіла. Передусім є він улюбленим спортом, а як такий став привичкою учнів нижчих, виділових і середніх шкіл і то не лиш у місті, але й на селі. Тому присвячую йому більше уваги відкладаючи обговорення прочих галузей спорту на інший час. Ми розважимо у цій розділі усі за і проти плекання копаного м'яча. Слова ці, що пишу, це не пересуд мій, або п. Р. Г., а здорова критика оперта на обсервації обох серед кругів шк. молоді і старших спортсменів. У перше розглянемо усі позитивні наслідки плекання коп. м'яча і все це, що за ним промовляє, це є його добрі сторони, словом користи. Даються вони поділити на 4 групи, а це на користи для 1) організації, чи тов-а, до котрого дотичний спортивний кружок приналежить, 2) для самого спортивного кружка, що коп. м'яч управляє, 3) для самих учасників його і 4) для нації і суспільности. Перейдім їх отже коротко. При кожній організації, значить місцевій групі тоїж, чи при більшому товаристві учні середніх, чи вищих шкіл дається легко, без великого труду і вкладу грошей заснувати руханково-спортивний кружок, а при ньому хочби один гурток коп. м'яча. Це має в собі ту добру прикмету, що здержує членів дотичної організації чи тов-а від участі в різних, часто нестудентських клубах і дружинах. В цей спосіб тов-о не допускає до себе посередно, чи безпосередно чужого для товариства, непевного і нездорового елемента. Цей знова елемент може мати в такім випадкові під ріжним оглядом відемний, деструктивний вплив на дот. членів, а з тим і на ціле товариство. Тому не добре є рівнож, коли до такого кружка набирається чужий для тов-а, хоч і не ворожий елемент, навіть в малій кількості¹⁾. Добра, добірна дружина імпує в великій мірі противникам і остеронь від тов-а стоячим людям, дає свідоцтво розуміння ваги спорту у тілесним вихованню молоді з боку дот. товариства та вказує, що воно стремить правдиво до всестороннього поступу і добра своїх членів. І для самого руханково-спортивного кружка має гурток (дружина) копаного м'яча велике значіння. Вже дещо із попереднього може відноситись до нього. Передусім такий гурток репрезентує на вні до певної міри цілий кружок, чи секцію а з ними і ціле товариство, до котрого він приналежить. Коли знова дійде до змагань між двома місцевими, або що краще, між двома чужими собі по організації, нації, або місцевости дружинами, до того в репрезентативнім характері, то тоді до цього всего прилучається знова подвійний хосен а це матеріальний і (ще більший) моральний. Матеріально запевняє це велику фінансову поміч кружкові і товариству, а морально починається це вельми до «реклами» так дотичної дружини, і кружка тов-а, як і самої

¹⁾ Це показав між іншими свіжий примір на одному львівському товаристві, про котре тут з тактичних причин не згадую.

нації. Тоді бо часописи чужі місцеві і замісцеві посвячують багато місця і добре слово і дружині і країні, котру вона собою репрезентувала. Тисячі примірів потверджує це. І багато, багато інших користий приносить коп. мяч для нації і суспільности, про що я вже згадав у попередній статті, тому піду далше. Копаний мяч має одначе і свої відемні сторони, про котрі, будучи об'єктивними мусимо згадати. Не значить це, щоби плекання тіла через коп. мяч було шкідливе само в собі. Воно може мати само в собі лихі наслідки тільки для молоді нище 15 року життя. У прочім так не є. І хоча я наведу низку закидів (що найважніших) проти копаного мяча, як спорту, бо я переконаний, що через це працюю не на шкоду, а добро коп. мячеві і спортові взагалі. Поминаю тут на боці того рода закиди, що торкаються матеріяльного боку спорту, прим.; що коп. мяч руїнує студ. кишені, одяг, обув, то ще. Усі того рода закиди є по перше односторонні і про них за границею ніхто уже не згадує. Воно існує лише у нас з відомих причин. Інші кажуть, що коп. мяч забирає багато часу, бо хлопці пішовши грати на годину дві лишаються там ціле пополудне забуваючи на лекцію і т. д.

Трапляється бо правда іноді, що такий студент пішовши на площу ціле пополудне там грає, або забавляється. Це нездорове, бо мучить і некорисне бо забирає дорогий й так потрібний час. Тут треба вмілого проводу і строгої дисципліни лише, а це веде далше до організації. Потреба отже організації. Це підчеркаю, бо воно само собою дуже важне і до нього ще поверну. Слідуюча група закидів, це ті, що їх ставляють деякі товариства молоді під адресою спорту, а саме, що копаний мяч дуже матеріялізує уми, а враз з тим і ціле життя в товаристві. Вже по однім одніським сезоні є члени, котрі okazують заінтересовання тільки до спорту спортових часописів, змагань і т. д. Від тижня вичікують висліду змагань між поод. дружинами і поод. країнами. Вони балакають лиш про спортові справи до того уживаючи часто чужих слів знають на память усякого рода мистців усіх країн і помітно дезидеалізуються. Для усякого рода курсів, вечерів, сходин навіть і на завсіді страчені для тов-а. Дійшовши трохи до вправи покидають не лиш дот. клуб, але і тов-о. Ті грачі я страчені навіть загально для студентської справи, бо ідуть до других, часто не студ. клубів, не відповідних для молоді для яких небудь користий. Стають професіоналістами. Яка рада на це? Розв'язку цього питання полишаю на інший час. Може дехто з провідників т-в спробує її розв'язати. На мою думку вона не трудна, лишень трошки застанови глибшої й все готове.

До тих закидів треба ще додати й ті, що їх ставить публика під адресою спорту. Воно торкається одягу. Він повинен бути приличний. Свобода у виборі одягу доводить до цього, що грачі стараються його в деім скоротити, зреформувати, ато й зівсім усяких частин одягу позбути. І коли одні грають без сорочки, другі просто у швімках, або й чім іншим виступають до гри. Це все ділає відражаючи на публику особливо молодшу обох полів. Тепер приходимо до послідної групи закидів, що торкається гри. Не буду всего тут подрібно розбирати, бо розмір статті на це не дозволяє, скажу про се лише загально. В спорті маєся виховати джентельмена, що буде грав, грав чесно і до кінця. Кожда дружина бажає виграти. Це вбуджує ривалізацію. Треба старатися виграти, це добре, але ніколи коштом совісности і чести. Краще є переграти, але чесно, чим виграти, але підступом. Датьше — побідникам не вільно надто уноситися побідною, а побідженим упадати на дусі. Молодь має вчитися грати і бути вміркованою, або переграти, а не стратити доброго гумору. Не поміркована, не совісна, часто брутальна.

тра потягає за собою дуже лихі наслідки і для самих учасників і для публіки. Тут терпить не лише моральна, але й матеріальна тілесна сторона. Це всякий добре знає. Також атмосфера спортова повинна бути чиста. Стільки про се автор. Як це становище осудять читачі — не знати, не в однім підуть за, в іншій підуть проти. Це дасться побачити в дописах, що їх спортові круги надішлють. О дописі дотично згаданої статті просить усіх читачів редакція Р. С. В.

Звіти і рецензії

Галичина. Львів. Українське спортове товариство «Беркут».

Товариство засновано дня 3. XII. 1921 р. головні заходи тов. Шайона і Яновича. Цегож дня відбулися перші загальні сходи в привності одинайцятьох членів. Тут виголосив тов. Шайон реферат про потребу спорту і хосен із нього. Відтак ухвалено тимчасовий правильник та вибрано виділ товариства. Головою вибрано тов. Шайона, а містоголовою тов. Яновича.

З весною 1922 р. почали поодинокі секції свою діяльність. Члени Товариства плавають такі галузі спорту: легка атлетика, плавання, веслування і копаний мяч. Число членів зросло тимчасом до 20.

Товариство улаштовувало часті прогульки в поблизькій околиці, як у: Лисеничі, Винники, Рудно, Чортівську Скалу і т. д. Оці прогульки відбувались переважно під проводом Вп. п. проф. Паньчука. Секція копаного мяча розіграла ряд змагань з додатним вислідом. На перших сегорічних сходинах прийнято знова гурт нових членів і доповнено статут.

реф. В. Ш.
член товариства.

Перемишль. Український Спортовий Клуб «Беркут».

Заходами т. т. А. Лавецького, В. Шарівського і В. Кінаша засновано в Перемишлі дня 3. III. 1922 р. укр. спортовий клуб «Беркут». На загальних зборах вибрано головою клубка А. Лавецького, секретарем М. Кузишина, а скарбником Ю. Татуха.

З початку клубови не дуже щастилося з огляду на матеріальні недовідності та інші ріжного рода перепони. Але опісля починається взірчево вести секцію копаного мяча, так що вже по кількох вправах (тренінгах) стає У. С. К. «Беркут» дня 7. V. ц. р. до перших мячевих змагань зі «Сяною Чайкою» з Перемишля. У. С. К. «Беркут», як слаба і нерозвинена дружина виходить з цих змагань побитою з вислідом 4 : 0. Ці перші мячеві змагання мимохвилюго недовіднення ще більше заохотили членів У. С. К. «Беркут» до дальшої праці. Вже дня 9. V., отже у два дні опісля відбув «Беркут» змагання зі мною сильнішою дружиною від себе і «С. Ч.», а іменно зі С. К. С. «Сан», котрій знова «Беркут» улягає у 8 : 1. Дня 10. VI. прийшло до відплатних змагань між У. С. К. «Беркут», а С. К. С. «Сан» з вислідом 3 : 0 у користь останнього. У цих змаганнях «Беркут» виказав вже більший поступ у техніці, чим у попередніх, недовіднали лише стріли довороту в напад «Беркута». Дня 3. VI. відбулися мячеві змагання між «Беркутом» а Г. С. К. з вислідом 2 : 0 у користь Г. С. К. 16. VI. відбулися відплатні змагання У. С. К. «Беркут» і Г. С. К. з вислідом 1 : 0 в користь Г. С. К. Так закінчився перший весняний сезон У. С. К. «Беркут».

З початком фєрий відбулися загальні збори, на котрих порішено заснувати другу дружину копаного мяча. Порішено також вести вправи три рази тижнево. Відтак за гроші добути з членських місячних вкладок і добровільних жертв закуплено спортові сорочки і мячеві черевики.

По зреорганізованню так товариства відчинено другий, літний сезон. І так дня 29. VII. розіграв У. С. К. «Беркут» партію копаного мяча зі С. К. С. «Засане». Вислід змагань 1 : 0 у користь «Засаня». Ці і так одинокі ворота вдалося гостям припадково добути. У. С. К. «Беркут» має впрочім сильну перевагу над противником і старається відплатити йому, але тим разом безуспішно. На цих змаганнях граві наші виступили у власних одягах. Це зробило корисне для «Беркута» вражіння на Поляків. Дотеперішні успіхи «Беркута» зробили своє. «Беркут» зискує прихильність серед чимраз то ширших кругів укр. студентства перемишської гімназії. Більшає число членів, а з ним зростає помітно і прав в кружку. Дня 27. VIII. відбувають-ся відплатні змагання зі «Засанем». Тут показався вповні дотеперішний успіх «Беркута». «Беркут» виходить тут (перший раз) побідником, добуваючи на противникові для себе 6 воріт. Рівнож наріжників було 6 : 2 у користь «Беркута». Дня 18. IX. відбулися мячеві змагання «Беркута» проти «Репрезентатії» польської гімназії. Вислід 1 : 3 в користь останньої. Дня 24. IX. розіграно мячеві змагання у Львові, на площі «Сокола Батька» з У. С. С. К. «Аматори» з вислідом 4 : 0 у свою користь. З оцими вислідами доведено працю до дня 1. X. 1922. і на тому покінчено літний сезон товариства.

Перемишль, дня 1. X 1922 р.

За У. С. К. «Беркут»
(слідє печать і підписи)

М. Кузишин А Лавецкий
секретар голова.

Буковина. Чернівці. Український Спортовий Кружок «Довбуш». У. С. К. Довбуш засновано в жовтні 1920 р., коли вже в Чернівцях існувало 8 подібних кружків. В марті 1921 р. вступив наш кружок до Буковинського Союзу Копаного Мяча (Bukoviner Fussballverband) і мав спрому брати участь вже у весняних змаганнях зі слідуєчими успіхами:

- I. Довбуш — Поале Ціон : 0 : 3.
- II. Довбуш — Ян : 2 : 10.

- III. Довбуш — Макабі : 0 : 6.
 - IV. Довбуш — Польонія : 0 : 4.
 - V. Довбуш — Back : 2 : 2.
 - VI. Довбуш — Драгош-Вода : 2 : 4.
 - VII. Довбуш — Гакоах : 5 : 3.
 - VIII. Довбуш — Jack : 2 : 2.
- Осінний сезон представляється так:
1. Довбуш — Макабі : 1 : 4.
 2. Довбуш — Ян : 5 : 3.
 3. Довбуш — Поале-Ціон : 1 : 3.
 4. Довбуш — Польонія : 0 : 4.

Останні дощеві зливи унеможливили розіграти дальші партії копаного мяча так, що Довбуш опинився на перед-посліднім (VIII.) місці.

У жовтні 1921 р. Буковинський Союз Копаного Мяча розв'язано, а всі спортові кружки вступили до Союзу Спортових Кружків Румунії в Букарешті. В цей спосіб scentралізовання спорту докінчено, а через це кружки мали спрому ліпше розвиватися. І так, коли до сего часу кружки мусіли платити 52.50% податку, то тепер афіліовані кружки не платять жадного податку, а крім цього члени афіліованих кружків мають на всі спортові урядження (прим. на змагання) 50% знижку на всіх залізниціях.

На весні 1922 р. мали ми вже 10 спортових кружків, а все ще одну площу. З цієї причини секція копаного мяча (Союзу) рішила поділити всі кружки на дві класи. В кваліфікаційних грах осягнув наш Кружок слідуєчі успіхи:

1. Довбуш — Макабі : 2 : 0.
2. Довбуш — Поале-Ціон : 0 : 0.
3. Довбуш — Гвезда : 1 : 0.
4. Довбуш — Back : 0 : 4.
5. Довбуш — Гакоах : 5 : 2.
6. Довбуш — Jack : 8 : 0.
7. Довбуш — Ян : 0 : 1.
8. Довбуш — Драгош-Вода : 1 : 2.
9. Довбуш — Польонія : 0 : 0.

В наслідок цього наш Кружок по закінченню кваліфікаційних гор осягнувши 10 точок опинився на V. і посліднім місці в першій класі.

Правильні гри о мистецтво за рік 1922/23 розпочалися дня 9 вересня ц. р. Так у першій, як і в другій класі грається дуже завзято. Розходиться о це, що по одному році послідний

(що до місця) кружок першої кляси піде до другої кляси, а перший кружок з другої кляси увійде до I. кляси.

Першу партію копаного мяча о мистецтво розпочали ми з кружком «Польонія». Вислід (4 : 4) для нас загально беручи дуже корисний. Другу партію розіграли ми 23 вересня з кружком «Драгош-Вода» (3 : 2); третю, дня 30 вересня з кружком «Макабі», четверту, послідню (до написання звіту) з кр. «Ян» (2 : 3) дня 8 жовтня. Мусимо ще старатися про це, щоби хоч дві точки в сім сезоні до дому принести. Відносно нашої дружини то вона представляється так: брамкар і оборона в нас дуже добрі; за це напад слабший (за мало певности у стрілах до воріт). Коли інші кружки першої кляси, котрі всі є національні,¹ доповняють свою одинайцятку добрими силами з поза границь, а навіть, як Польонія, або Макабі і Ян мають свої площі, а Драгош-Вода починає на другий (23) рік також свою площу будувати, бо наш кружок ані не снить бути скоро щасливим посідачем площі. Не має також як скріпити свій напад силами з поза границь Буковини, що під цю пору конче є потрібне. Се тільки про нашу секцію копаного мяча.

Крім цієї є ще секції: а) водяного спорту, б) легкої атлетики, в) зимового спорту, котрі стоять далеко позаду секції копаного мяча. Загал (роз. українців) нас не підпирає, ба, що більше, навіть вороже до нас відноситься. Це видне є з того, що нам за два роки існування удалося лише 120 членів зеднати тоді, коли кружок «Макабі» числить б. 3000 членів. (При тому слід зазначити, що тут не вчисляється учеників середніх шкіл, котрі дуже цікавляться спортом, їх однак не можна підпомогти, бо наше матеріальне становище на це не зизволяє). Наш однострій був у 1921 році чорної краски, а 1922 р. ми вже мали сині светери зі жовтим ковнірцем і жовтими маншетами у рукавів, штани білі зі синьожовтими маленькими пасками. Крім цього є ще друга дружина, котра в порівнанні до других кружків є досить доброю боевою одиницею. Інвентар також досить добрий, лише не достає власного льокалю і це дається в нас на кожному кроці відчути. Докладніше про нашу організацію спорту, котра є зовсім відмінна від вашої, галицької—напишу опісля іншим разом.

Реф. Др Франц Енджейовський.

¹ Спортові кружки в Чернівцях є по національності: укранські, польські, німецькі, жидівські і румунські.

НАДІСЛАНО ДО РЕДАКЦІЇ

Заввага. Режиструючи надіслані твори і часописи, тим самим не займаємо ще супроти них ніякого становища. Їх обговорення наступить в нашому часописі в міру можности. (Редакція).

Богдан Лепкий. Незабутні. Літературні нарисы. Берлін, 1922. стор. 84.

Памяти Івана Франка. Зібрав З. Кузеля. Берлін, 1922. стор. 32.

Віктор Андрієвський. З минулого. Рік 1917. на Україні. 2 частини. Берлін, 1921. стор. 153+212.

Українська літературна мова й правопис. Українська Академія Наук. Найголовніші правила українського правопису... Е. Чикаленко. Про українську літературну мову. Берлін, 1922. стор. 52.

Д-р Остап Макарушка. Наука виховання. Львів, 1922. стор. 152.

А. Конан Дойль. Пропащий світ. Переклад С. Вольської. Львів, 1922. ст. 214.

Правовисні правила, прийняті Науковим Тов-ом ім. Шевченка. Львів, 1922.

Петро Сосенко Молодший. Прославно-го укр. лицаря Івана Сірка. Видавництво «Живі гроби». Львів, 1922. стор. 48.

На пресовий фонд «Поступу»

З Станиславів 1000. — Олена Кулинич 100, Ірина Винницька 45, Юлія Кушівна 100 і кличе Андрія Камінського і Євгена Пеленського в Стрию. — В. Романишин 500. — О. Юл. Шуплат 1000.

ooo За редакцію відповідає: Др. О. Надрара ooo || ooo З печатні ОО. Василіян у Жовкві. ooo

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Надіслані рукописи мають бути писані чітко чорнилом, на одній стороні аркуша (друга вільна!), мають мати великі береги (маргінес).

Редакція застерігає собі право скорочувань, поправок або й змін у статтях. Хто цього не бажає, повинен зазначити це на самім рукописі.

Рукописів у майбутньому не звертаємо, хіба що автор це собі виразно й чітко на скрипті зазначив. Заховані держатимемо не довше 3 місяців.

Редакція просить П. Т. Видавців та Авторів надсилати їй нові книжки до рецензії.

Луговий: «Наші йдуть» не буде поміщене. Мимо цього, що в цьому оповіданні проявляється Ваш хист — бракує в ньому логічного зв'язку й послідовного введення провідної ідеї. Радимо також простудювати граматику укр. мови й запізнатися дещо ближче зі стилістикою. — **В—о:** «Слеза» для «Поступу» мимо літературної стійкості, не надається. — **Р. С.** В теперішній грізний момент тучі та народнього лиха Ваш «Момент» не вмістимо, хоч — як звичайно — Ваше літературне обличчя і в ньому ясне та многонадійне. Просимо надсилати другі речі. — **О. Манченко.** «Під звуки струн ночі» не звійде на сторінки нашого Вісника. — **Ю. Редько.** «Царство Ночі» містимо. «Ще гірше смерті» відкладаємо в слідуючий річник, бо воно задовге, хоч гарне. Рукопис «Фаталіст» затратився, бодай на якийсь час, підчас ревізій і не можемо його віднайти. По евентуальнім однайденні дамо Вам знати.

За цю частину Редакція не відповідає.

Незабаром вийде

СТУДЕНТСЬКИЙ ІДЕЯ КАЛЕНДАРЕЦЬ

Повне календаріум на 1923 рік. Практичні записники — показчик вибраних книжок для самоосвіти — важні для студентства інформації — адреси студентських товариств і т. д. Календарець Тов-а «Спорт», а врешті найприступніша ціна — це деякі практичні сторони цього студентського календарця.

ПІДРУЧНИЙ КАЛЕНДАРЕЦЬ

для ІНТЕЛІГЕНТІВ.

Можна набути по адресі:

Книгарня ОО. Василяніан — Жовква.

Ціну подасться в часописах.

ЛІТЕРАТУРНО-ВИДАВНИЧИЙ ІНСТИТУТ

„ДОБРА КНИЖКА“

Львів, ул. Содова, ч. 4.

Поручає на довгі зимові вечери і на Різдвяні дарунки великий вибір різно-родних книжок з усяких областей знання, вибір книжок для молоді, театральних штук і сценічних вистав для дітотих театрів і т. д. Тойже Інститут видає

ПОРАДНИК:

„ЩО ЧИТАТИ“

з бібліографічними відомостями про давніші і нові книжки. Ціна Порадника 250 мп., які можна вислати поштовыми значками в листі по адресі:

Літературно-Видавничий Інститут „ДОБРА КНИЖКА“ Львів, ул. Содова, ч. 4.

ПОЗІР! Збирачі поштових марок (філятелісти). ПОЗІР!

Купую всякі марки українські, польські (20-25% номінальної вартості) й інші.

Продаю всякі заграничні марки по дешевих цінах.

Висилаю на бажання сторін марки в зошитах до вибору (треба надіслати 2000 мп.). За зверненні, чи некуплені марки звертаю гроші.

Вимінію (База: Каталог Зенфа на 1922 р.) марки, за оплатою 12% «in natura» (в марках) у мою користь.

Полагоджую усі справи, що входять в обсяг торгівлі марок за надісланням поштових значків, або грошей в листі на відповідь.

Адреса до мене: **Кость Косар.** Львів, ул. Домса, ч. 14/II.

До Укр. Студентства і всіх наших прихильників

З цим випуском кінчимо 2. рік нашого Видавництва. Ідучи твердим шляхом праці, а також і боротьби з непригожими для всяких видавництв сучасними умовами, не втратили ми ніколи з перед очей високої мети, до якої рішилися стреміти, цебто правди і благородної ініціативи.

Це з'єднало нас не тільки много читачів і прихильників, але також спонукало неодні студентські Товариства і Кружки вибрати «Поступ» своїм органом.

Як досі, так і в новому році стремітимемо, до щораз то більшого видосконалення часопису і цілого видавничого апарату і сподіємося, що ще в більшій мірі зможемо вдоволити всіх, що разом із нами стремлять до високої мети.

І в новому році «Поступ» стоятиме на об'єктивному, безсторонньому становищі, приносить багаті вісти зі студентського життя нашої і чужої молоді, в краю і за кордонами, обговорювати актуальні студентські справи і ті області знання, які найбільше займають думаючу інтелігентну людину. З окрема бажаємо більше місця посвятити оглядові сучасної культури та ріжнородних її проявів.

І так можемо виявити свою надію, що так наші товариші і товаришки, як також і старші Громадяни зістануть нам вірними і своїм впливом приєднають нових передплатників.

Що до передплати, то її висоти в краю ніяк не можна предвидіти, ні точно заздалегідь означити. Це певне, що «Поступ» буде як досі мати дуже приступну ціну, і низшу як інші подібного об'єму часописи.

На рахунок передплати на 1923 рік просимо прислати чим скорше найменше 2000 м.п. Цю суму почислимо за такий час, на який вистане.

Знані нам особи, що беруть більше примірників у розпродаж, просимо прислати належність кожного місяця по розпродажі. На це залучатиме наша експедиція чеки.

За кордоном виноситиме $\frac{1}{2}$ річна передплата: в Чехо-Словаччині 12 ч. к., в Америці і Канаді $\frac{1}{2}$ долляра, в інших краях 2 фр. швайц.

Передплату прислати по адресі Експедиції: Часопис «Поступ» — Жовква.

Адреса Редакції і Адм.: Львів, Домініканська, 11.

Остаємо з привітом і пошаною
Видавництво «Поступ»

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 1987

1р40к

3196

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

III
ЖС-14988
1922-1-19

30429.

1922.

рукописи